

Сорок хвилин і три місяці

Перший раунд газових перемовин між Україною та Росією був коротким: ми запропонували транзит 60 млрд кубів їхнього газу, Москва взяла паузу на місяць

» стор. 6

«Українське полювання на ВІДЬОМ»

Президента США Дональда Трампа звинувачують у тиску на Україну

» стор. 5

Вклав серце — виграв

Продемонструвавши справжній командний дух, українські волейболісти вперше в історії пробилися до чвертьфіналу чемпіонату Європи

» стор. 15

Україна молода

Вівторок, 24 вересня 2019 року

№ 106 (5563)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 24,432 грн
1 € = 26,949 грн
1 рос. руб. = 0,382 грн

Особливості національного кермування

Вантажівки проти бусів: за три дні в кількох аваріях загинуло 25 людей

» стор. 3

hromadske

Перша ДТП за участі вантажівки і «маршрутки» сталася у Білгород-Дністровському районі Одеської області.
Фото з сайта hromadske.ua.

Юлія Матвієнко
волонтерка, доброволець АТО

«Нормальні ветерани афганської війни стали до лав добробатів і визнали, що «совок» використав їхнє життя в іншій країні! Як і зараз Путін використовує життя своїх солдатів і у нас, і в Сирії, і в будь-якій країні, в якій йому закортить...»

ПІДПИСАНТИ

Хто кому тут брат?

Звернення Сергія Червонописького до президента від імені ветеранів афганської війни обурило українських патріотів

Тарас ЗДОРОВИЛО

Днями шквал критики в інтернеті викликав лист (який донині не афішувався широкому загалу) від імені «афганців» голови Української спілки ветеранів Афганістану Сергія Червонописького до Володимира Зеленського. У ньому пан Червонописький на бланку очолованої ним організації пише, що у вересні в Мар'їнці готується проведення акції-зустрічі «Ветерани за мир», в якій нібито виявили бажання взяти участь великі групи членів УСВА (воїнів-інтернаціоналістів) з усіх областей України, включно... з ветеранами війни в Афганістані, які мешкають на тимчасово невідконтрольованих територіїх Донецької та Луганської областей: загалом до 100 осіб. І просить президента підтримати цю ініціативу.

«Регламентом зустрічі передбачено вільне спілкування ветеранів та ухвалення звернень до лідерів Нормандської четвірки з проханням максимально активізувати роботу з повернення миру до України — зупинити використання летального озброєння, заборонити мінування, звільнити військовополонених, захистити права цивільного населення», — зокрема зазначає голова УСВА.

На перший погляд, ніби й гуманна акція. Але деякі маркери змушують засумніватися в чистоті намірів. Ось, наприклад, реакція на це звернення щойно демобілізованої снайперки Юлії Матвієнко: «А чому «афганці»? Тому що контрольовані спілки на тій стороні першими і почали воювати проти України? Чому саме ті, хто нічим не відрізняється від сьогоднішнього російського м'яса, відіслано до України вбивати? Нормальні «афганці» стали до лав добробатів і визнали, що «совок» насильно використав їхнє життя в іншій країні! Як і зараз Путін використовує життя своїх солдатів і в нас, і в Сирії, і ще в будь-якій країні, де йому закортить... На жаль, не всі «афганці» цю гірку правду сприймають. Але в нас виросло нове покоління, яке не хоче бути вбивцями всесвітнього масштабу без права голосу. Тому нам не до Путіна і не в «совок». Наші українські жінки своїх синів народжували як захисників, а не як м'ясо для Путіна».

Дівчина-воїн додає, що чимало «афганців»-патріотів воювали й досі воюють на російсько-українській війні, захищаючи рідну землю. А хто вже не може — вчить молодих бійців військової майстерності, проводить патріотичне виховання серед молоді. «А ця заява — просто провокація тих, хто оголосив, що говорить від їх імені, просидівши всю війну на дивані. З'ясуйте, хто це... кбїстське лайно, якому солдатів у Афгані не шкода було в тій м'ясорубці», — емоційно пише у «Фейсбуці» Юлія. І нагадає, з чого в далекому 1989 році почалося цькування академіка-гуманіста Сахарова, яке й звело його в могилу. Зі зрештєвого обурення з трибуни нардепа СРСР від ВЛКСМ пана Червонописького (нині Героя України, екс-соціаліста) заявою академіка про випадок обстрілу й знищення радянських солдатів своїми ж — тільки через те, що ті попали в оточення. Причому той трагічний випадок попросив Сахарова озвучити офіцер, який вижив під час того «дружнього» обстрілу.

Інші дописувачі в соцмережі теж не жалкували компліментів радетелю за «братів». Хто саркастично, хто гнівно писав: «Ми с братіками із-за парабріка хатім абнять нашего общего призедедта...»; «От і зрадники відкрилися»; «УСВА — прихильники ПР, які 26.01.2014 встояли проти майданівців, захищаючи разом із проросійськими казакми, ОДА»; «Тут'є всиди стирчать вуха Кремля, Путіна, і сяких солов'явих зі скабесими...»

Таке військове б...ратство більше скидається на братання недоброї пам'яті батуринського полковника Носа з тими самими північними братками. Та й до розв'язки підводить схожої. ■

НА ФРОНТІ

Відлуння підступних коридорів

Обстріли українських позицій російськими найманцями зросли в рази

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

Уже станом на 7-му ранку понеділка збройні формування Російської Федерації та її найманці встигли тричі порушити режим припинення вогню. За попередні дві доби офіційно зафіксовано 32 випадки порушення режиму вогню збройними формуваннями Російської Федерації та її посіпаками. ОБСЄ прозвітувало, що з 21-го вересня кількість обстрілів зросла у шість разів порівняно з 20 вересня. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил із заборонених Мінськими угодами артилерійських систем калібру 122 мм, мінометів калібру 82 мм, а також з озброєння БМП, гранатометів різних систем та стрілецької зброї.

На донецькому напрямку, в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід», ворог обстріляв позиції Об'єднаних сил неподалік Водяного, Лебединського, Новотроїцького, Богданівки, Миколаївки, Новогнатівки, Водяного, Красногорівки, Мар'їнки, Павлополя, Авдіївки. На луганському напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» гаряче було побіля Південного, Новозванівки, Майорська, Новолуганського, Луганського, Кримського, Південного, Станиці Луганської.

Четверо військовослужбовців зі складу Об'єднаних сил отримали поранення різного ступеня важкості. Втрати противників от уже місяць як преслужба Міністерства оборони вперто не повідомляє. Найбільш вірогідною версією цього є неготовність «дратувати» ворога напередодні перемовин у нормандському форматі. Ми вже бачили такий «механізм» у Станиці Луганській, коли за наказом згори були зняті прапори України, бо, на думку одного чиновника з офісу президента, могли «дратувати»...

Утім, за даними Держ.оу, минулий тиждень війни ООС не сиділи склавши руки. Як повідомило видання, впродовж минулого тижня російсько-терористичні війська втратили вбитими сімох осіб. Окрім того, з офіційних та неофіційних джерел відомо про трьох узятих у полон найманців з інших країн та їхніх посіпак. Нагадає-

мо, 19 вересня невідомі підірвали опори стратегічно важливого мосту на вулиці Лутугінській в окупованому Луганську. Цей міст мав важливе значення для перевезення бойовиками зброї, техніки та боєприпасів від російського кордону до Луганська. Тепер якщо цим мостом пройде вантажівка, він одразу обвалиться. Міст підірвали напередодні того, як ним мали перевозити чергову «гуманітарку» з Росії. За інформацією «УМ», її таки завезли на окуповану територію, але маршрут окупантам довелося змінити.

Тим часом, за даними української сторони спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін (СЦКК), Україна продовжує проводити підготовчі роботи з відновлення зруйнованої частини мосту на ділянці розведення №1 у Станиці Луганській. «Укргрансміст» веде роботи в районі 7, 8 опори лівої сторони мосту, з покладання бетонних плит під фундамент тимчасового мосту, встановлення металоконструкції під опори обидного мосту та роботи з підсилення полотна технологічної дороги від правої частини мосту. Представники ДП «Станично-Луганського райавтодору» здійснюють ремонтні роботи з прибирання узбіччя та встановлюють тросові огорожі.

Спільна моніторингова місія ОБСЄ зафіксувала старання України. І звернула увагу, що незаконні збройні формування РФ не виконали взяті на себе зобов'язання щодо демонтажу фортифікаційних споруд на ділянці розведення №1. Як стояв, так і стоїть не виведений особовий склад, який постійно чергує у формі російського зразка. Не прибрані й фортифікаційна споруда безпосередньо на мосту. «Ми говорили з військовими і з Генштабом, — ніхто не буде робити цього без підготовки (йдеться про розведення військ). Це буде пропрацьовано правильно, аби уникнути надмірних ризиків при розведенні. Звичайно, ми будемо слідкувати за тим, щоб та сторона також це робила», — озвучив свою позицію нинішній профільний міністр. Нагадаємо, 13 вересня президент Володимир Зеленський сказав, що очікує на розведення сил у Петровському й Золотому в найближчі тижні.

Мешканці населеного пункту Золоте-4 уже доволі емоційно висловилися про ймовірність того, що українські військові залишать свої позиції. В інтерв'ю «Радіо «Свобода» люди, налякані такою перспективою, заявили, що не відпустять своїх захисників.

За даними розвідки, з жовтня цього року всі військовослужбовці 1-го та 2-го армійських корпусів, 8-ї армії, яких російська преса називає «народною міліцією «ЛНР» і «ДНР», зобов'язані отримати паспорти громадян Росії. Аналітики наголошують на виникненні пов'язаної з цим цілої низки нових викликів для України. Зокрема, з улюбленим Росією методом легалізації будь-яких власних дій через «захист своїх громадян». Водночас у селі Родіоновка Ростовської області Росії помітили колону важкої бронетехніки. Вона — буквально за 15 км від кордону з Україною. Про це повідомив офіцер ЗСУ Анатолій Штефан на сторінці у Telegram і опублікував відео. «Військові навчання, демонстрація сили, ротація чи стягує війська до кордону? Останніми днями у відкритих джерелах з'являються все частіше такі відео з різних напрямків саме прикордонних з Україною районів. Тому готувимися треба бути постійно», — зазначив він.

Днями «Московський комсомолец» оприлюднив інтерв'ю міністра оборони Росії Сергія Шойгу. Відповідаючи на запитання щодо «загрози прямого військового зіткнення між арміями Росії та України», той натхненно виводив: «Навіть думати про це не хочу. Дуже сподіваюсь, що в українського народу та в української влади вистачить волі, сили можливостей охолодити ті гарячі голови, які закликають до подібної дурості та божевілляного сюжету». І одразу ж «заполірував»: «Колись екстремістів в Україні все одно доведеться зупинити. Шкода лише, що це не було зроблено раніше».

А в тому, що очільники Росії не погребують найціннішими способами досягнення своїх кривавих інтересів, сумніватися вже не доводиться. Досвід «зеленого коридору» під Іловайськом став надто болючим, але більш ніж переконливим уроком... ■

РЕГІОНИ

З вірою і правдою

Світлана МИЧКО

Тернопільська область

У ці вихідні в широко відомому Марійському духовному центрі Зарваниці, що є однією з найбільших святинь для вірних Української Греко-католицької церкви, проходило XI Всеукраїнське військове паломництво. Організаторами його стали департамент військового капеланства Патріаршої курії УГКЦ спільно з Міністерством оборони, Національною гвардією та Державною прикордонною службою України.

Цьогорічна проща була присвячена військовослужбовцям та їхнім родинам і відбувалася під гаслом «Я та дім мій будемо служити Господу!». Участь у ній узяли військовослужбовці різних формувань та з'єднань, члени їхніх родин, добровольці, родини загиблих воїнів, курсанти військових навчальних закладів, військові капелани різних конфесій та волонтери.

Всеукраїнське військове паломництво стало родинною акцією сотень українських сімей

Під час XI Всеукраїнського військового паломництва до Зарваниці. Фото Юрія КУЛЬПИ.

Як повідомив пресофіцер 44-ї тернопільської окремої артилерійської бригади Юрій Кульпа, впродовж двох днів у Зарваниці відбулося чимало духовних заходів, серед яких — і лекції священнослужителів на теми «Основні виклики в родині військовослужбовця», «Як здолати війну в

сім'ї», «Дар батьківства та материнства у військовій родині». Паломники пройшли символічного Хресного дорогою та взяли участь в заупокійній літургії за полеглими захисниками України та поминальній ході зі свічками до монумента Небесної сотні. ■

■ НА ДОРОГАХ

Особливості національного кермування

Вантажівки проти бусів: за три дні в кількох аваріях загинуло 25 людей

Після автотроці.
Фото з сайту hromadske.ua.

Іван БОЙКО

Низка жахливих аварій із чисельними жертвами (загалом 25 загиблих!) сталася минулих вихідних у різних регіонах України. Якими є причини: погодні умови, безвідповідальність водіїв чи неналежний контроль із боку правоохоронних органів? Ці питання є актуальними впродовж багатьох років попри підвищення штрафів і рівня кримінальної відповідальності за ті чи інші порушення ПДР.

Перша з жахливих автокатастроф сталася в Білгород-Дністровському районі Одещини, між селами Нова Долина та Прилиманське минулої суботи, 21 вересня близько 14:00. Переповнену «маршрутку» (мікроавтобус «Мерседес Спринтер») буквально протаранила вантажівка ДАФ. На місці загинуло дев'ятеро пасажирів, ще четверо людей було госпіталізовано з травмами (двоє з них водії).

Правоохоронці кваліфікували подію за ч. 3 ст. 286 Кримінального кодексу України (порушення правил безпеки

дорожнього руху). Вже в неділю поліція затримала травмованого водія фури, адже в ході першочергових слідчих дій було встановлено, що ДТП сталася саме з його вини.

Минула лише доба, і в неділю ввечері подібна ДТП сталася на Житомирщині, поблизу села Великий Молодьків Новоград-Волинського району: 55-річний водій вантажівки ДАФ із напівприцепом (цистерна), рухаючись у напрямку столиці, протаранив автобус сполученням «Житомир—Яремче», що стояв на узбіччі дороги. Виявляється, 66-річний водій автобуса зупинився, щоб замінити колесо, частина його пасажирів вийшли з салону і стояли на узбіччі дороги.

У результаті зіткнення 9 пасажирів автобуса загинули, ще 11 чоловік (разом із водієм вантажівки), віком від 42 до 71 року, отримали травми й були госпіталізовані до місцевої лікарні. Окремих загиблих і травмованих рятувальникам навіть довелося деблокувати з автобуса. Водія вантажівки, як і на Одещині, також затримала поліція.

Того ж дня смертельна автокатастрофа сталася в Чернігові, де підліток тишком-нишком узяв дідів легковик «Фольксваген Пасат», зібрав друзів-однолітків і поїхав кататися. Під час спуску з пагорба на мокрій дорозі хлопець не впорався з керуванням і зіткнувся з природним деревом. Удар був такої сили, що автомобіль розірвало на частини. Внаслідок аварії водій і троє пасажирів загинули на місці події. Вивити вдалося лише одній дівчині, яку одразу госпіталізували.

Вражаюча тенденція, але вже в понеділок вранці ще одна смертельна ДТП за участі вантажівки, автобуса та легковика сталася поблизу села Бзів, що в Баршівському районі Київщини. Тут вантажівка також протаранила припаркований на узбіччі пасажирський автобус. Від удару той наїхав на трьох чоловіків, які стояли попереду нього, та зчепився ще з однією машиною обабіч дороги.

Унаслідок аварії двоє чоловіків від отриманих травм загинули на місці пригоди, а третій помер уже в кареті швидкої по дорозі до лікарні. ■

■ ПРЕЦЕДЕНТ

Убивче кіно

Харківщина лишилася без Департаменту екології, бо його керівництво нечасто з'являється на роботі й відгородилося від громадян складною системою охорони

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

На робочому засіданні, яке провела голова Харківської облдержадміністрації Юлія Світлична, представники Антикорупційного блоку учасників АТО продемонстрували кінозйомку своїх вранішніх походів до Департаменту екології та природних ресурсів. Родзинкою відео став той факт, що в офісі під час відвідин постійно вдавалося застати лише секретарку та прибиральницю. У кабінетах громадським активістам іноді траплялися поодинокі чиновники, але вони не знали, де їхній начальник, і не могли відповісти на жодне з поставлених питань. Самого директора Андрія Тимчука їм пощастило зустріти лише на третій день. Утім він чомусь категорично відмовився запросити відвідувачів до свого кабінету й наполіг на тому, аби вони розмовляли з ним у коридорі.

Власне, на цьому діалог узагалі закінчився, бо керівник більше не зронив жодного слова, хоча від нього вимагали відповіді на найбільш резонансні проблеми області. Як от масова вирубка реліктових дубів і робота в кожній промзоні цехів із переробки вторинної сировини. Ці підприємства напрямують скидають неочищену воду в місцеві річки, спричиняючи мор риби.

Із незворушним спокоєм вислухав пан Тимчук і запитання, що стосуються його власної діяльності. Активісти, наприклад, поцікавилися: навіщо він узагалі перейшов з успішного бізнесу на державну службу, якщо тепер не хоче ходити на роботу. А також запитали, чому Департамент відгородився від суспільства системою охорони, крізь яку вдається пробитися далеко не кожному відвідувачеві. Але й після цього директор продовжив грати в мовчанку.

Переглянуте відео неабияк обурило голову ХОДА, і вона прийняла рішення скасувати екологічну управу взагалі, передавши її функції Департаменту ЖКХ. «Мене не задовольняє така робота, — сказала вона. — Я розумію, що у вас недостатньо повноважень, щоб припинити правопорушення в екологічній сфері, але той стан справ, який сьогодні є в департаменті, мене точно не влаштовує. Звернень велика кількість до мене від громадських діячів, від організацій і від людей. Слухайте, стояти осторонь усіх проблем, закриватися через залізні двері, встановлювати якийсь пропускний режим і вибирати, хто може заходити, хто не може, — це пряме порушення законодавства, і це неприпустимо».

Одразу після скандалу Андрій Тимчук пішов на лікарняний і каже, що про своє звільнення дізнався із ЗМІ. Водночас, услід цієї події Юлія Світлична анонсувала велике скорочення управлінського апарату, яке обіцяє розпочати вже найближчим часом. ■

■ ПРОТЕСТИ

Росіяни в «долі»?..

Аграрії вийшли на мирні протести через загрозу скорострільного введення ринку землі

Оксана СОВА

Минулої п'ятниці сільгоспвиробники намагалися привернути увагу громадськості, президента та уряду до проблем нерозважливого впровадження ринку землі. Загалом у 15 областях України відбулись масштабні акції на знак протесту проти продажу в Україні земель сільськогосподарського призначення іноземцям. Люди разом зі своєю сільгосптехнікою вийшли на узбіччя основних автошляхів України. Сього в акції узяли участь близько тисячі одиниць техніки та понад 15 тисяч селян, фермерів та аграріїв-підприємців із різних регіонів України.

Акцію організувала Всеукраїнська Аграрна Рада. «Щойно відбувся аграрний форум, на якому Президент

заявив, що власниками землі в Україні можуть бути лише громадяни України та українські компанії. Але в процесі форуму з'ясувалося, що українські компанії зможуть мати іноземних засновників!» — обурюється голова Всеукраїнської Аграрної Ради Андрій Дикун. Він акцентує увагу на тому, що аграрії виступають категорично проти такого негідного і несправедливого підходу до ринкових реалій: «Іноземні компанії мають величезний фінансовий ресурс для купівлі землі та дешеві кредити. Українські аграрії не зможуть з ними конкурувати».

На думку експертів, допуск іноземців на цей ринок може викликати відчутне збільшення вартості продуктів харчування. Окрім цього, це може призвести до різко-

Головний месидж аграріїв правителям-революціонерам: «Не продавайте Україну!».

го скорочення кількості робочих місць у селах, зменшення видатків на соціальну сферу та розвиток інфраструктури. «В Україні на аграрний сектор припадає 17 відсотків ВВП та 40 відсотків валютних надходжень. Тому не можна ризикувати і ставити цілу галузь під загрозу, — вважає Андрій Дикун. — Ми звертаємося до президента, щоб прояснити питання щодо власників українських компаній, до парламенту. І звертаємося до українського народу, тому що питання

української землі стосується кожного», — підкреслив він.

Доки тривала акція аграріїв проти продажу української землі іноземцям, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства на своєму офіційному сайті опублікувало варіант відповідного законопроекту. В тексті й справді відсутні будь-які обмеження на участь іноземців у складі засновників чи бенефіціарів компаній, що зможуть купувати землю в Україні. ■

■ ОГолошення

Втрачене чорнобильське посвідчення категорія 1, серія А, №105513, видане 08.08.2013 р. на ім'я Гоцалюка Станіслава Юрійовича, вважати не дійсним.

■ ПОЧАТИ З СЕБЕ

Флешмоб
від
президента

Володимир Зеленський підписав закон про імпічмент і закликав не давати хабарів

Соломія БОНДАРЕНКО

Відео зі зверненням до громадян президент Володимир Зеленський опублікував на своїх сторінках у соціальних мережах. У ролик він закликає українців узяти участь у масштабному флешмобі — спробувати жити по-іншому: не носити хабарі, не «пилати» бюджет, доносити сміття до урн і повідомляти в НАБУ про корупцію. «Настав час для наймасштабнішого челенджу. Для цього потрібне тільки одне — жити за законом. Шлях України до успіху — це дорога з двостороннім рухом. Ми як влада будемо працювати чесно, але нам потрібен і ваш рух назустріч».

У відео Зеленський зазначає, що країна не зможе відродити економіку, якщо люди не платитимуть податки. «Це стосується кожного — від олігарха до водія таксі. Ми не зможемо подолати корупцію, якщо ви будете заплющувати на неї очі або ставатимете співучасником «розпилу» державних коштів».

«Якщо від вас вимагають хабар, пропонують «відкат» чи будь-яку іншу корупційну схему — не мовчіть. Не потрібно писати в соцмережах «всьо пропало, ці такі самі, як ті, Зеленський понаставив своїх «решал». Ні. Ось телефон — це «гаряча лінія» НАБУ, дзвоніть і повідомляйте. Давайте доведемо самі собі, що українці можуть жити по-іншому, жити чесно і за законом», — закликав президент.

Під кожним дописом, що у «Фейсбук», що в «Інстаграм», Зеленський оприлюднив номер «гарячої лінії» НАБУ — 0 800 503 200 — і запевнив, що правоохоронці реагуюватимуть на всі повідомлення і каратимуть винних. Президент додав, що Європа починається не з державного кордону, а з недопалка, який летить у смітник, із пристебнутого ремня безпеки, з оплачених компослуг і податків, і з відповіді «Ні!», коли вашій фірмі пропонують на тендері «нагнути» державу. Зеленський закликав українців щодня «маленькими кроками йти назустріч новій ментальності» й додав, що починає з себе, підписуючи закон про імпічмент.

Нагадаємо, 10 вересня Верховна Рада, порушуючи регламент, прийняла в першому читанні та в цілому законопроект президента Володимира Зеленського про імпічмент. Учора ж президент його підписав. Цей закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування. Він виписує процедуру імпічменту. Підставою для ініціювання імпічменту є письмове подання, підписане більшістю народних депутатів. Цей документ має містити правове обґрунтування створення спеціальної тимчасової слідчої комісії, яка розслідуватиме факт і обставини державної зради або іншого злочину, вчинених президентом. ■

■ ВІДЛУННЯ

Бунт на зеленому кораблі

Верховна Рада вперше провалила законопроект, поданий президентом Володимиром Зеленським

Катерина БАЧИНЬСКА

«Зупиніть голосування»

«Скажений принтер» минулого тижня почав давати збої. Вперше монобільшість «Слуги народу» не змогла зібрати необхідні 226 голосів за президентський законопроект. Голосували депутати за поправки до Кримінального кодексу, що дозволяють обшукувати нардепів без рішення суду. Проте склалося не так, як гадалось, і голосування провалили.

Не обійшлося й без конфузів. Коли на табло спікер парламенту Дмитро Разумков побачив, що немає необхідних 226 голосів і «слуги народу» вирішили не підтримувати цей законопроект, голова Верховної Ради намагався зупинити голосування. Проте система «Рада» таки показала на табло 196 голосів. Резонанс і критику серед деяких парламентаріїв викликали такі дії голови Верховної Ради. Адже ця процедура не передбачена регламентом Верховної Ради. «Те, що відбувалося в парламенті, — це ненормальні речі. Вийшов результат, у системі «Рада» зафіксовано 196 голосів, рішення не пройшло. Не можна ламати парламент через коліно. Вся країна хоче побачити, що цей парламент працює за правилами, за українськими законами чи за побажаннями окремих людей, які хочуть узяти не просто всю владу, а мати можливість зламати будь-яку людину, підвищити на гачок будь-яку людину, чия позиція просто не подобається. І першими жертвами можуть стати депутати від «Слуги народу», — зазначив депутат від «Європейської Солідарності» Олексій Гончаренко. У свою чергу, Дмитро Разумков зазначив, що зупинив голосування до того, як на табло з'явилася позначка у 196 голосів. «Уся країна бачила, що коли там з'явилася 196 голосів, пан голова зупинив засідання. Я хочу сказати, що в цьому залі сидять не барани, тут сидять народні депутати України, обрані людьми. І якщо хтось хоче контролювати депутатів, сидячи в якомусь кабінеті, цього не буде», — емоційно заявив із трибуни депутат групи «За майбутнє» Ігор Гузь.

Водночас представниця фракції «Голос» Олександра Устінова напередодні висловила за ухвалення законопроект у цілому. Під час виступу вона нагадала, що нардепи раніше дали згоду на зняття недоторканності. «У мене таке враження, що залишки тієї Верховної Ради, яка

Монобільшість вперше не продемонструвала єдності.
Фото з сайту unian.net.

не хотіла голосувати за «прослушку» для НАБУ, яка прийняла «правки Лозового», намагається зірвати зараз голосування. Нас намагаються розвести, «як кошенят», коли розказують, що без санкцій суду нас обшукуватимуть, що будуть затримані без санкції суду. Цього не буде!» — сказала пані Устінова. Вона нагадала, що нардепи проголосували за зняття недоторканності, «і це було те, що дозволяє санкцію суду і санкцію генерального прокурора обшукувати. Треба було думати, коли голосували за зняття недоторканності. Ми взяли на себе відповідальність, тож ми маємо зробити наступний крок і пофіксити весь той треш, який був проголосований», — заявила Устінова.

Хто винен? Опозиція

Це вперше за місяць роботи «слуги народу» провалили президентський законопроект. І ось тут виникає питання: «Де були ще 58 парламентаріїв від «Слуги народу», які до цього голосували як одне ціле»? Після засідання в партії не змогли цього пояснити. І тут не варто забувати, що свого часу в партії «Слуга народу» відмовилися створювати коаліцію саме тому, що розраховували на власну монобільшість. Адже на початку роботи парламенту все було надто ідеально: всі мирно тиснуть зелені кнопки, ніхто не вчутується в закони. Як можна було провалити голосування президентського законопроект, мають розбиратися вже у партії. Роботу над помилками депутати вже почали. Але чи буде вона дієвою? Уже наступного дня глава фракції «Слуги народу» Давид Арахамія звинуватив у всьому опонентів, заявивши, що частина депутатів його політсили була дезінформована опонентами, в результаті чого не вистачило голосів для прийняття законопроект, що надає право на прослушку НАБУ і ДБР. «Там було непорозуміння. Деякі політичні сили навмисно внесли смуту, дезінформували. А тому, що це стосувалося особисто їх, звичайно, було легко зробити. Ми сьогодні на зборах фракції це продискутували. І виявилось, що це була просто спецоперація інформа-

ційна, психологічна», — сказав він. Він уточнив, що причиною непорозуміння стала норма про те, що з санкції генерального прокурора, а не Верховної Ради, як це передбачено зараз, можливі будуть обшук або огляд особистих речей, транспорту, житла, службового приміщення народних депутатів, порушення таємниці їхнього листування, телефонних розмов, застосування до них негласних слідчих. «Були люди, які були дезінформовані. Вони зараз проінформовані й кажуть: так, ми вибачаємося, що так сталося», — сказав він.

За що ж мали проголосувати депутати?

У пояснювальній записці до законопроект, який депутати провалили, йшлося про вилучення змін до Кримінального процесуального кодексу, які були ухвалені у 2017 році, про порядок обчислення та продовження строків досудового розслідування, призначення і проведення експертизи, можливості оскарження повідомлення про підозру. «Надання Національному антикорупційному бюро України та Державному бюро розслідувань права самостійно здійснювати зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж у рамках проведення негласних слідчих і розшукових дій», — йшлося у законопроекті. Крім того, законопроект передбачав вилучення з КПК і закону про статус народного депутата норми, що забороняє без згоди Верховної Ради здійснювати обшук народного депутата, огляд його особистих речей і багажу, транспорту, житлового чи службового приміщення, а також втручатися в таємницю листування, телефонних розмов та іншої кореспонденції. У жовтні 2017 року Рада ухвалила законопроект про внесення змін до низки кодексів, який запускає судову реформу, з поправками депутата від Радикальної партії Андрія Лозового. Ціправки передбачають те, що всі процесуальні рішення, які тією чи іншою мірою обмежують права громадян, мають погоджувати в процесуального керівника і в слідчого судді, який ці клопотання розглядає.

Протестують не вперше

І, що цікаво, це не перший «бунт» на кораблі «зелених». «Дзвіночком» для верхівки «Слуги народу» мав би стати цей законопроект про «Статус народного депутата». Тоді автори закону хотіли «в тиші» внести норму про імперативний мандат. Суть проста: якщо депутат виходить із фракції, його автоматично позбавляють мандата. Але виявляється, що не всі «слуги народу» голосують за законопроекти, попередньо їх не прочитавши. Першим виступив проти цього законопроект депутат-мажоритарник Олександр Дубинський. У своєму блозі він закликав не голосувати однопартиївцям, назвавши події «обманом депутатів і можливістю порвати фракцію зсередини». Підтримав тоді Дубинського його колега, мажоритарник Максим Бужанський, який назвав події у парламенті бажанням розвалити фракцію, застерігши «не робити цього». Тоді в «Слугі народу» відмовилися від цієї ідеї й вирішили навіть не виносити її на голосування.

Не варто забувати і про ієрархію, яка побудована у «Слугі народу». Адже фракція більшості поділена на групи по 15 депутатів, де в кожній із них є свій «наставник», який і контролює процес усередині групи, відповідає за явку та голосування своїх підопічних.

Події, які відбуваються в Раді, вказують на те, що «більшість не така вже й більшість» і не все можна проконтролювати. Адже, зважаючи на результати голосувань і заяви деяких «слуг народу», які не готові просто тиснути зелені кнопки, монобільшість виглядає все менш упевненою, а от сценарій ситуативної коаліції — все більш реальним. Тому й можливість домовлятися з іншими фракціями не варто було так різко відкидати. Не варто забувати й про те, що історія зі звільненням ЦВК стала хорошим уроком як для депутатів з опозиції, так і для монобільшості. Адже вигідні умови знайшли для себе обидві сторони. Чи стане уроком для «слуг народу» провалене голосування, можна буде побачити вже через тиждень. Адже цього тижня парламентарії спілкуватимуться з виборцями. ■

Інна СТЕПАНЧУК

Зустріч двох президентів Володимира Зеленського та Дональда Трампа, що має відбутися цього тижня в США, має всі шанси пройти в шлейфі скандалу, який гучно розгорівся останніми днями. Хоча тихо тліти почав ще кілька місяців тому...

За Байдена замовив слово. Аж вісім разів

Як повідомляє «Європейська правда», нинішній виток кризи започаткувала липнева розмова президентів Дональда Трампа та Володимира Зеленського. 25 липня Трамп подзвонив своєму українському колезі, щоб привітати його з перемогою партії «Слуга народу» на парламентських виборах. Пресрелізи обох сторін щодо цієї розмови були досить буденними, хоча до повідомлення офісу Зеленського ввійшла також загадкова фраза: «Дональд Трамп висловив переконання, що оновлена українська влада зможе швидко... завершити розслідування корупційних справ, які стримували взаємодію між Україною та США». У повідомленні Білого дому нічого подібного згадано не було.

Та як уже тепер з'ясувалося, 12 серпня один із співробітників державного апарату США (його особа не розголошується) подав офіційну скаргу з приводу того, що говорив Трамп у тій «привітальній» розмові. Цей таємничий співробітник держапарату стверджує, що американський президент вимагав від українського колеги порушити кримінальну справу проти сина Джо Байдена Хантера, пов'язаного з компанією Burisma. Інформацію про таку скаргу і хід її розслідування оприлюднило видання The Wall Street Journal. За даними часопису, Трамп під час телефонної розмови повертався до прізвища Байдена аж вісім (!) разів, нагадуючи про необхідність ініціювати в Україні розслідування проти сина політика.

Джо Байден називають найбільш вірогідним кандидатом у президенти від Демократичної партії на виборах 2020 року й основним суперником Трампа. І справа виглядає так, ніби президент США підштовхував керівництво України до пошуку компромату на свого потенційного суперника.

Джо Байден уже висловив вимогу оприлюднити стенограму розмови, а в Конгресі навіть почали говорити про можливість імпичменту Трампа за перевещення власних повноважень.

Чи буде оприлюднено стенограму?

Тим часом американський президент відбивається у властивій йому манері. «Скандал навколо телефонної розмови з президентом України Зеленським сфабрикували в Демократичній партії, бо не хочуть розслідування діяльності Джо Байдена», — написав Дональд Трамп у своєму «Твіттері», повідомляє Укрінформ. Він додав, що «нічого, що було б хоч у якомусь сенсі неправильним», у розмові не говорив, а сама телефонна розмова була «абсолютно чудова та буденна». «Тепер, коли демократи і ЗМІ фейкових новин «вилетіли в трубу» з усіма своїми схемами полювання на відьом, вони намагаються ініціювати ще одну, таку ж смішину, як і попередні, назовемо її «українським полюванням на відьом», — заявив Трамп. Водночас він не забув зачепити свого політичного конкурента Джо Байдена, назвавши його «сон-

■ СКАНДАЛИ

«Українське полювання на відьом»

Президента США Дональда Трампа звинувачують у тиску на Україну

Трамп—Зеленський: слово — не горобець.
Фото з сайту 24tv.ua.

ним Джо» і заявивши, що ЗМІ чомусь намагаються того захистити. «Цього не вдасться зробити!» — додав чинний глава Білого дому.

При цьому Дональд Трамп визнав, що під час телефонної розмови з Володимиром Зеленським обговорював корупцію і згадував у цьому контексті Джо Байдена. «Розмова із Зеленським переважно була про корупцію — про всю корупцію (в Україні. — Ред.), а також про те, що ми не хочемо, щоб наші люди, як-от колишній віцепрезидент Байден і його син, створювали корупцію в Україні», — сказав Трамп журналістам 22 вересня перед поїздом у Техас та Огайо, повідомляє «Громадське».

При цьому президент США припустив можливість оприлюднення стенограми скандальної телефонної розмови із Зеленським, повідомляє «Голос Америки». Як це зробити і чи варто — про це глава Білого дому ще радитиметься зі своїми підлеглими. «Проблема в тому, — пояснив президент журналістам у Х'юстоні, — що в розмові з лідером іноземної держави варто, щоб лідер не мав відчуття, що він не може вільно говорити. Те саме стосується американського президента. Потрібно, щоб вони могли висловитися без того, щоб кожне їхнє слово було оприлюднене на весь світ».

Водночас державний секретар США Майкл Помпео вважає «неприйнятним» оприлюднення стенограми розмови між двома президентами. «Це приватні розмови між світовими лідерами, і було б недоцільним це робити, за винятком надзвичайних обставин», — вважає Помпео.

Україна в чужому протистоянні

Американські ЗМІ вже відкрито пишуть, що в боротьбу за владу Трамп намагається втягнути Україну. «Президент має інший і більш «шкурний» інтерес: він намагається змусити Зеленського втрутитися у вибори, в президентську кампанію США в 2020 році, запустивши розслідування проти головного кандида-

та від демократів Джо Байдена. Трамп не просто вимагає від України допомоги в президентській кампанії, він використовує американську військову допомогу, якої країна конче потребує, для шантажу», — пише Washington Post.

«Хочемо ми того чи ні, але Україна стала чинником у передвиборчій президентській кампанії в США, — констатує колишній міністр закордонних справ Павло Клімкін, якого цитує Укрінформ. — Буде багато спроб з'ясувати, що і кому говорив Руді Джуліані, що говорив чи не говорив Дональд Трамп щодо Джо Байдена. Але важливо, що Україну сприйматимуть як джерело проблем, а не позитиву. І це може нам дорого коштувати».

Чинний очільник МЗС Вадим Пристайко теж говорить про те, що Україну, «на жаль», намагаються втягнути у протистояння між республіканцями і демократами в США. «Ті люди, які займаються українсько-американськими відносинами, розуміють, що ми завжди намагалися цінувати допомогу від обох партій, ця допомога дозволяла нам гарантувати, що зі зміною адміністрації в нас не зміняться пріоритети у відносинах зі США», — сказав міністр в інтерв'ю «Громадському». І додав: «Я знаю, про що була розмова, і я думаю, що ніякого тиску не було. Лідери мають право обговорити всі проблеми, які існують. Ця розмова була довгою, дружньою, і вона торкалася багатьох питань, на які іноді треба було мати доволі серйозні відповіді».

Прикро, що скандал розгорівся саме напередодні зустрічі обох президентів. І очевидно одне: для президента Зеленського поїздка до Нью-Йорка буде дуууже непростю: на нього чекає не тільки складна розмова з Дональдом Трампом (якщо останній не передумає і не скасує зустріч), а й з американськими журналістами, де доведеться добряче міркувати над відповідями, зважаючи кожне сказане слово... ■

■ КЛІМАТ

У нас лише одна планета...

Учені попереджають: кліматичні зміни відбуваються швидше, ніж прогнозувалося

До «кліматичного» маршу долучився й Київ.
Фото з сайту radiosvoboda.org.

Інф. «УМ»

Учора, 23 вересня, в Нью-Йорку розпочався саміт ООН із питань клімату. Метою заходу, організованого Генеральним секретарем ООН Антоніо Гутеррешем, є заклики до глав держав та урядів про встановлення більш амбітних цілей задля обмеження глобального потепління, повідомляє «Німецька хвиля».

Напередодні саміту було оприлюднено доповідь, в якій зазначено, що останні п'ять років — найспекотніші за всю історію метеодосліджень. Середня температура на планеті в останні п'ять років була на 1,1 градуса Цельсія вищою порівняно з доіндустріальним періодом (1850—1900 роки) та на 0,2 градуса Цельсія вища, ніж у 2011—2015 роках. На думку експертів ООН, ці дані підтвердили тенденцію останніх чотирьох років, які вже вважаються найтеплішими з 1850 року. При цьому обсяги викидів в атмосферу також продовжують збільшуватися. Це провокує пришвидшення кліматичних змін, зокрема таяння льодовиків на Північному та Південному полюсах, підвищення рівня моря і погодні катаклізми. Ці зміни відбуваються навіть швидше, ніж прогнозували раніше.

Минулого тижня по всьому світу прокотилася хвиля протестів на захист клімату, повідомляє «Радіо «Свобода». Мільйони людей у світі вийшли на вулиці з вимогою реальних дій від політиків і великих корпорацій для протидії кліматичним змінам. 20 вересня до Міжнародного маршу на захист клімату долучився й Київ: із гаслами «Один градус зміною все», «Зміни систему, а не клімат», «В нас немає запасної планети» та іншими плакатами учасники пройшли від Михайлівського собору до Європейської площі, звідти — до Кабінету Міністрів і завершили ходу біля офісу президента. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Україна проігнорує сесію ПАРЄ

Голова Комітету ВР із питань зовнішньої політики Богдан Яременко (фракція «Слуга народу») повідомив, що українська делегація не братиме участі в сесії Парламентської асамблеї Ради Європи, яка відбуватиметься з 30 вересня до 4 жовтня. «Не маючи іншої нагоди реагування на порушення цією організацією власних принципів і зіштовхнувшись із достатньо відвертим ігноруванням її інтересів, Україна наразі утримається від відрядження своєї делегації на найближчу сесію ПАРЄ», — написав депутат у «Фейсбуці».

Перелік членів нової делегації не передаватимуть до Асамблеї до початку осінньої сесії ПАРЄ. За правилами організації, це означає, що до Асамблеї має право поїхати стара делегація, повноваження її членів будуть повноцінно визнаватися у Страсбурзі. Нардепи від Батьківщини, «ЄС» та «ОПЗЖ», які були і в складі старої делегації, і присутні також у новій, мають намір брати участь у розгляді окремих питань — тих, що стосуються України. «Ми маємо їхати й захищати інтереси України, а не лишати ПАРЄ під впливом одних лише росіян», — сказав «Європейській правді» нардеп із «Європейської солідарності» Олексій Гончаренко.

Отруєний «Новачком» судитиметься з Росією

Британець Чарлі Роулі, який був отруєний нервово-паралітичною речовиною «Новачок», має намір відсудити у Росії мільйон фунтів. Про це повідомляє «Цензор.НЕТ» із посиланням на Mirror. «Це дуже сильно вплинуло на моє життя. Я хочу справедливості», — пояснив потерпілий, який втратив унаслідок отруєння свою цивільну дружину. Сам Роулі провів у комі два тижні.

У Швейцарії протестували проти 5G-зв'язку

У Берні відбулася акція протесту проти впровадження стандарту мобільного зв'язку п'ятого покоління під гаслом «Стоп 5G». Противники 5G вважають, що ця технологія може серйозно вплинути на здоров'я населення і навколишнє середовище, повідомляє «Німецька хвиля». Вони наголошують на тому, що ризики, які несе 5G через «примусове опромінення», поки невідомі. ■

■ СЕКТОР ГАЗУ

Сорок хвилин і три місяці

Перший раунд газових перемовин між Україною та Росією був коротким: ми запропонували транзит 60 млрд кубів їхнього газу, Москва взяла паузу на місяць

Олег ГАНСЬКИЙ

Перша українсько-європейсько-російська газова зустріч за участю нової владної команди України у Брюсселі тривала всього лише 40 хвилин. Наступний раунд — наприкінці жовтня. Втім часу для підписання нової угоди про транзит залишається зовсім небагато: термін попередньої домовленості спливає з 1 січня 2020 року. Якщо ж сторонам не вдасться домовитися, Україна опиниться у складній ситуації.

Грудень не за горами

Часу на ухвалення вигідного для нас рішення залишилося зовсім не багато. Як відомо, наприкінці нинішнього року спливає діючий українсько-російський контракт на транзит газу в Європу через Україну. Сьогодні наша держава веде складні газові консультації з Росією. Якщо ж до кінця грудня компромісу не буде, то вітчизняній економіці доведеться нелегко: за підрахунками експертів, завдяки транзиту російського газу Україна отримує близько 3% доходів до бюджету.

Після 1 січня держава мусить мати оновлений контракт за європейськими нормами і правилами, в якому Україна була захищена як країна-транзитер. Якщо цього не станеться, Росія матиме формальне право відключити нас від транзиту газу в перший день нового року. Експерти, утім, сумніваються, що країна-агресор піде на такий крок: контракти з європейськими споживачами діють, а інших шляхів доставляти їм свій газ у РФ наразі немає.

Утім Україна мусить ставити перед собою іншу, вищу, мету: стати енергетично незалежною, зокрема від країни-агресора — Росії. «Нафтогаз» відзначає зацікавленість російської сторони у проведенні конструктивних переговорів і новий рівень готовності до прийняття сучасних умов транспортування газу українською ГТС. Зокрема, «Газпром» уперше припустив можливість працювати за європейськими правилами з 1 січня 2020 року, якщо вони будуть у повній мірі впроваджені в Україні до кінця нинішнього року», — повідомила пресслужба компанії «Нафтогаз України».

За повідомленням компанії, українська сторона представила у Брюсселі учасникам переговорів майбутнього відокремленого оператора ГТС України — ТОВ «ОГТСУ», який передав російській стороні проекти договору про взаємодію між операторами суміжних газотранспортних систем, а також стандартну угоду на транспортування «блакитного палива». Також «Нафтогаз» передав росіянам дорожню карту дій для завершення відокремлення оператора ГТС, так званого анбандлінгу.

Утім, як щиро зізнаються в українській нафтогазовій компанії, похвалитися конкретними, відчутними результатами наразі не вдалося. «Сторони провели аналіз відкритих питань, щодо яких на даний час немає єдиної позиції, і погодилися продовжити переговори у жовтні», — кажуть у «Нафтогазі».

Українська сторона, як відомо, пропонує Росії транспортувати по 60 млрд кубометрів газу щорічно протягом 10 років. За підсумками перемовин у Брюсселі міністр енергетики і захисту довкілля Олексій Оржель заявив: російська сторона підтвердила готовність підписати нову угоду про

Україна пропонує Москві заповнити нашу газотранспортну систему під зав'язку й отримати за це суттєві знижки.

Фото з сайта inshaua.com.

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Світло з Білорусі

ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України», що входить до «Групи Нафтогаз», розпочала импорт електроенергії з Білорусі та її продаж на українському ринку.

«Ми використовуємо всі можливості, щоб запропонувати клієнтам енергетичні продукти на найкращих умовах. Зокрема, ми диверсифікуємо закупівлі електроенергії, розпочали її импорт за довгостроковим контрактом із «Беленерго», — зазначив директор з інтегрованого газового бізнесу «Нафтогазу» Андрій Фаворов, додавши, що перші імпортовані обсяги компанія вже реалізувала на ринку «на добу наперед» та на балансуємому ринку.

■ ЦІНОВЕ ПИТАННЯ

У жовтні буде дорожче

На початку наступного місяця знову зростає ціна природного газу для промислових споживачів. НАК «Нафтогаз» підняв ціни на 4,9-5,6% до тарифу, за яким продаватиме «блакитне паливо» для підприємств. Це означає, що, найімовірніше, ціни на газ для населення також зростуть.

Так, у жовтні газ для промислових підприємств буде коштувати 4,9—5,45 тисячі гривень за тисячу кубометрів (без ПДВ і витрат на його поставку і транспортування) в залежності від обсягів купівлі та умов оплати. Ціни на газ для промисловості в Україні, як відомо, наближені до ринкових і виростуть у нинішньому році вперше з травня. Влітку й у вересні ціни на газ постійно падали.

транзит свого газу в Європу через газотранспортну систему України відповідно до європейських правил.

Такої ж думки і віце-президент Єврокомісії Марош Шефчович, — за підсумками тристоронніх консультацій заявив, що обидві сторони, Україна і Росія, демонструють готовність знайти рішення щодо транзиту газу, висловивши впевненість, що поставки газу продовжаться без перерви.

Сторони повинні узгодити: яким чином відображати енергетичні правила ЄС у майбутній рамковій угоді, належну тривалість майбутнього контракту, необхідні обсяги з можливою варіативністю, тарифи.

Перешкоди для діалогу і небезпека для людей

Перешкодою для успішних перемовин між двома країнами є чимало. З одного боку, це військова агресія Росії і неоголошений воєнний стан між країнами. Саме тому діалог відбувається за посередництва Євросоюзу. З іншого боку, між «Нафтогазом» і «Газпромом» тривають судові суперечки у Стокгольмському арбітражі, причому існують вже кілька рішень на нашу користь. Цей аргумент, з одного боку, дає нам кращі шанси на діалог, але з іншого — дещо звужує можливість домовлятися. Ну і, зрештою, спорудження «Північного потоку-2» в обхід України. За попередніми оцінками, Москва завершить роботи в перші місяці 2020 року, і цей фактор уже працює проти нас. Ну і, нарешті, останній момент: не завершено створення незалежної газотранспортної системи, на

чому тривалий час і послідовно наполягає Європа. «Нафтогаз» готувався до цього процесу надто довго і наразі до результату ми не дійшли.

Володимир Зеленький раніше відзначав: Україна хотіла б домовитися про транзит з Росією ще до офіційного завершення дії контракту, тобто у вересні 2019 року. Водночас прем'єр-міністр Олексій Гончарук заявив, що Україна хоче домогтися довгострокового контракту, і озвучив плани нового уряду щодо газового контракту з Росією на транзит російського газу в Європі. Проте кроків у відповідь від Москви ми не побачили.

Якщо ж сторони не домовляться, то Україну може чекати дуже непростий зима. У разі, коли Росія наважиться таки прикрити газовий кран, є ризики забезпечення паливом внутрішніх споживачів. І тут, на думку експертів, зовсім не так безхмарно, як стверджує влада. І навіть закачані 20 млрд кубометрів газу не врятують ситуацію на сто відсотків. Масштабна криза може суттєво збільшити вартість «блакитного палива» для споживачів.

Із цим не погоджується голова Наглядової ради Інституту стратегічних досліджень Юрій Корольчук, який заявляє: вартість газу для українців може змінитися тільки через те, що ціна на нього зростає в Європі, де його і купує «Нафтогаз». «Російська пропозиція щодо газу стосується вже наступного року і може бути на 25% нижчою, ніж ціна, яку платять зараз «Нафтогаз» за реверсне блакитне паливо. Нафтогаз «з доставкою віддає за нього 240 доларів. А згідно з росій-

ською ціною, газ коштував би приблизно 180 доларів. Так звана середня ціна імпортного газу не є релевантною, оскільки не враховує всіх показників при його постачанні», — сказав аналітик.

«Росія завжди використовувала газ як інструмент для шантажу — політичного і економічного — проти України, — каже експерт, екснародний депутат України Вікторія Войцицька. — Тому зараз, коли йдеться про двосторонні відносини в рамках транзитного договору, про відмову від імпорту газу, я б хотіла зрозуміти, яка користь для України і як ми будемо узгоджувати питання безпеки». За її словами, попередній уряд звітував про те, скільки часу Україна перебуває без російського газу. «Це було можливим завдяки імпорту газу з Європи. Така позиція, з геополітичної точки зору, була правильною, — додала вона і згадала: Україна раніше ставила перед собою завдання — стати енергетично незалежною як від Росії, так і від Європи. Однак це завдання провалили «Нафтогаз», у компанії заявили, що видобуток газу не є в пріоритеті».

Газ контрабандою

Тим часом «Нафтогаз» розраховував тарифи, за якими «Газпром» міг би бронювати транзит російського газу до країн ЄС українською газотранспортною системою, якби пристав на пропозиції України. Ці підрахунки представив сам голова правління «Нафтогазу» Андрій Коболєв одразу ж після третього раунду газових переговорів Україна—ЄС—Росія, наголосивши, що обидва його сценарії розраховані на 15 років бронювання потужностей.

«Якщо «Газпром» бронюватиме 60 млрд кубометрів на рік, то впродовж 2020—2024 років у «Нафтогазі» очікують тариф на рівні 3,21 долара за прокачування тисячі кубометрів газу 100 кілометрами української ГТС, — повідомив Коболєв. — Якщо ж «Газпром» буде бронювати 90 млрд кубометрів, то тариф розраховують на рівні 2,56 долара». Тариф, за яким здійснюється транзит російського газу в ЄС, у 2019 році, як вважає «Нафтогаз», становитиме 2,61 долара за тисячу кубів.

Логіку своїх підрахунків Коболєв пояснив дуже просто: чим більші обсяги і чим триваліше будуть замовлення у «Газпрому», тим нижчим для нього буде тариф. «Поки ми не отримали відповіді з російської сторони, яке їх бачення навантаження української системи, тривалості контракту», — наголосив він. Станом на сьогодні, як відомо, тарифи на транспортування газу по українській ГТС встановлює регулятор, тобто Нацкомісія з регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг. Водночас оператором української ГТС поки залишається «Нафтогаз».

Коболєв також прокоментував повідомлення у ЗМІ, що, за газовими правилами ЄС, Україна нібито була б зобов'язана транспортувати російський газ і без укладення контракту. За його словами, такої опції насправді не існує. «Короткострокове бронювання дозволено європейським законодавством, тому ми його точно дозволимо всім учасникам. Але я не можу уявити, як можна дотримуватися законодавства, пересилаючи газ із Росії без контракту. Це може розглядатися як контрабанда», — зазначив голова правління «Нафтогазу України», пояснивши, що для такого бронювання треба підписати угоду між операторами двох ГТС.

Якщо, за його словами, залишатися в рамках права ЄС, то спочатку потрібно мати угоду про міжмережів'язання. Якщо такий документ підписаний, тільки тоді можна відкрити сезон бронювання. Без такої угоди оператор ГТС не має юридичних підстав вважати, що той чи інший обсяг газу існує для транспортування. ■

Вікторія КОВАЛЬОВА

■ ЕФЕКТИВНІСТЬ

Просити допомоги — вияв сили, а не слабкості

Гість України — міжнародний експерт з оцідливого виробництва та консультант з лін-лідерства Майкл Вейдер

Експерт-практик світового рівня з виробничих систем Lean Майкл Вейдер, запрошений до Києва з лекціями, відвідав і державне підприємство (ДП) «Антонов», яке останні п'ять років опановує технології впровадження оцідливого виробництва. Саме тут кореспонденту «УМ» вдалося поспілкуватися з ним у тісному колі зацікавлених фахівців-літакобудівників.

Нереалізований співробітник — велика втрата

У більшості компаній світового рівня спостерігається активізація використання оцідливого виробництва як сукупності принципів ефективно організації виробничих систем. Концепція ОВ передбачає залучення до оптимізації бізнесу кожного співробітника і максимальну орієнтацію на споживача. Його ціль — скорочення трудовитрат, термінів розробки та створення нової продукції, зменшення виробничих і складських площ, гарантія постачання продукції замовнику, максимальна якість при мінімальній вартості.

«Нереалізований творчий потенціал співробітників — це також одна з втрат на виробництві», — наголошує Майкл Вейдер. На його думку, для впровадження системи оцідливого виробництва потрібно змінити виробничу культуру кожного — від президента компанії до звичайного працівника.

Нині оцідливе виробництво застосовують майже 100% японських компаній, 72% компаній США, 56% — у Великій Британії, 55% — у Бразилії, 42% — у Мексиці. В Україні ж оцідливим виробництвом зацікавлені поки що одиниці.

«Зустріч з експертом-практиком світового рівня з виробничих систем Lean стала корисною і пізнавальною для наших співробітників, бо 16 із них володіють базовим рівнем освітньої програми «Впровадження оцідливого виробництва», — підкреслив президент ДП «Антонов» Олександр Донець. Він вручив Майклу Вейберу сувенір «Земля» (на земній кулі — транспортний літак Ан-124 «Руслан»), а також книги про підприємства «Антонов» та «Авіалінії Антонова». А Майкл зізнався: «Літаки завжди були в моєму серці. Я ремонтував їх 26 років по всьому світу, коли служив у Військово-повітряних силах (ВПС) США».

У свою чергу, дізнавшись під час зустрічі, що на ДП «Антонов» це у 80-ті роки минулого сторіччя запроваджували систему наукової організації праці (НОТ), яку, до речі, потім повторили ті ж США, Майкл помітно похвалився: «Ви чим займалися і кинули? Потрібно відновити!».

Кореспонденту «УМ» вдалося поспілкуватися з гуру оцідливого виробництва та лідерства і довідатися, як менталітет та вік людини впливають на рівень освоєння лін-технологій.

Рациональність — це філософія

■ Майкле, з чого почалося ваше захоплення філософією лін-систем?

— Коли я вчився у школі, вчителі весь час писали моїм батькам, що розмовляю на уроках. Ті мене за це сварили. Але я вже тоді будував своє майбутнє, — усміхається він. — Зараз я також багато розмовляю і за

це... отримую зарплату. Якщо ж серйозно, то в 1990 році, коли мені було 43 роки, ВПС США почали втілювати на службі систему якості. З 400 тисяч людей вибрали 20, до числа яких потрапив і я. Нас направили на відповідне навчання. У 1995 році, після військової служби, почавши викладацьку діяльність, я почув про систему оцідливого виробництва. Виявилось, практика ОВ мені знайома, хоча не всі терміни з військової служби збіглися номінативно. Я за своїх нову термінологію і з 1999 року займаюся теорією оцідливого виробництва. У 2010 році зрозумів, що важко впроваджувати ОВ без лідерства. Написав кілька книг, акцентуючи на цій темі. Бо нічого не вийде, якщо не буде жагучого бажання і творчо складеного плану, підсиленого власними лідерськими якостями!

■ Що найважливіше для впровадження оцідливого виробництва?

— Щоб ця система дійшла до працівників найнижчого рівня. Не можна бути весь час «добреньким», іноді потрібно діяти жорстко, як ми за необхідності поводитимось і з власними дітьми. У мене є така перевага — я дідусь. Маю двох дочок і чотирьох онуків (найстаршому 21 рік). Слід вчитися змінювати те, що можеш, і не витрачати сили на зміни того, що не під силу. Потрібно активізувати програму пропозицій. Наприклад, при 10 тисячах працівників потрібно отримувати від них дві-три тисячі продуктивних пропозицій на рік. Важливо: компанії, які успішно застосовують Lean при зростанні фінансових результатів за рахунок зменшення операційних витрат, підвищують зарплати, діляться зекономленим не лише з топ-менеджерами, а й з пересічними робітниками, які вносили рацпропозиції.

■ Принципи ОВ краще впроваджувати на нових чи старих технологіях?

— Не можна відмовлятися від того, що зроблено, потрібно з цього рівня зростати далі. Якщо, скажімо, маєте поле пшениці і після жнив нічого там не саджаєте, але через рік полете це поле, то пшениця виросте. Зерна потраплять у землю і проростуть... Саме про це я зараз пишу нову книгу, яку почав три роки тому, її робоча назва: «Починаючи трохи вище нуля». Тобто, в оцідному виробництві ви не на нулі, якісь частини цього процесу завжди у вас відбуваються.

■ Наведіть, будь ласка, приклад вдалого втілення ОВ.

— В одній іноземній авіаційній компанії, що спеціалізується на виготовленні фітінгів і трубок для літаків, завдяки впровадженню ОВ цикл випуску від сировини до упакованого виробу скоротився з чотирнадцяти до п'яти днів. Завдяки цій системі швидко перенастроювали верстати при переході на випуск нового виробу і зміни пресформи. Раніше в середньому цей процес займав дві-три години, його зменшили наполовину. Більшість перенастроєнь при ОВ скоротилися на 70-60%. Мільярди гривень вальються у виробничників на підлозі через значні операційні витрати і великий цикл виробництва! Якщо їх зменшити, збільшиться прибуток.

Ціна дисципліни

■ Наведіть, будь ласка, приклад вдалого втілення ОВ.

— В одній іноземній авіаційній компанії, що спеціалізується на виготовленні фітінгів і трубок для літаків, завдяки впровадженню ОВ цикл випуску

■ ДОСЬЄ «УМ»

Майкл Вейдер
Народився 1947 року в американському Сент-Луїсі (штат Міссурі). Він є президентом Leadership Excellence International (США), автором книг про оцідливе виробництво, лін-атестації й лін-лідерство. Провідний тренер-консультант із лін-технологій. Понад 20 років викладає і займається наставництвом по всьому світу. Має ступінь бакалавра в галузі управління бізнесом, ступінь магістра з міжнародних відносин. Майкл — сертифікований менеджер Американського товариства якості й сертифікований аудитор ISO, майстер-інструктор і розробник навчальних програм якості для Військово-повітряних сил США.

Перш ніж давати поради щодо оптимізації виробництва, Майкл Вейдер (у центрі) завжди вислуховує учасників процесу.

Президент ДП «Антонов» Олександр Донець вручив президенту компанії Leadership Excellence International Майклу Вейдеру сувенір «Земля».

■ ДОВІДКА «УМ»

Оцідливе виробництво (ОВ, англ. lean production, lean manufacturing) — це концепція менеджменту, заснована на неухильному прагненні до усунення всіх видів втрат. Започатковане в XV столітті в Італії й у XVIII столітті в Кореї. Його прихильником на початку XX століття був Генрі Форд. У 1950-х роках ця виробнича система впроваджена на Toyota. Спочатку концепцію оцідливого виробництва застосовували в галузях із дискретними процесами, насамперед в автомобілебудуванні. Потім її адаптували до умов безперервного виробництва, торгівлі, сфери послуг, комунального господарства, охорони здоров'я, збройних сил і держсектору. За даними Інституту оцідливого виробництва, впровадження підходів концепції ОВ дозволяє скоротити в середньому: тривалість виробничого циклу — на 50%, обсяги незавершеного виробництва — на 60%, кількість випадків перероблення продукції — на 70%, необхідні площі — на 30%, необхідний для переналаштування обладнання час — на 65%.

сильні люди просять допомоги, слабкі бояться це робити.

Бути оцідливим — бути зрілим

■ Люди якого віку краще адаптуються до сприйняття ОВ?

— Найкраще — працівники 35-45 років. Молоді пручаються: вони шойно закінчили цикл навчання і бояться зайвого навантаження новими знаннями. Ті, кому 45-55, можуть сказати, що вже користуються принципами ОВ і без нових знань. Вони вже частіше розмірковують про пенсію... А 35-45-річні саме хочуть зростати кар'єрно.

Саме 35-річні більш сприймають нові технології і бачать можливості, що відкриваються. Ця вікова група налаштована на навчання. Але якщо людина свою справу, вікові бар'єри можна подолати. Я у свої 71 намагаюся бути гарним лідером: займаюся фізкультурою, дотримуєся діти і встигаю з семінарами у офіси, розташовані в різних куточках світу, в тому числі — у США та Малайзії... Вважаю, що ставлення людини до роботи визначає її висоту. Ідея без дії — порожня мрія. Дія без поставленої мети — порожня витрата сил. Але ідея, втілена з пристрасною, веде до успіху. ■

Тарас ЗДОРОВИЛО

■ СПОГАДИ

Юрій Мушкетик: Ходив я в Київський
військовий госпіталь до наших хлопців:
надивився, наплакався душею...Раніше не опублікована розмова з класиком сучасної літератури про велику родину
в буремні роки

Класик сучасної української літератури Юрій Мушкетик, перетнувши 90-літній рубіж, пішов у засвіти 6 червня. А 29 вересня 2018 року в Кончі-Озерній ми з дружиною зустріли його майже поблизу його власної оселі — саме помалу шкандибав із ковінкою до місцевої каси розраховуватися за «комуналку». Тоді вузькою дорогою садового товариства машиною заднім ходом я якихось буквально півкілометра підвіз його, й почув від Юрія Михайловича фразу, яка одразу підкупила щирістю: «Ну ви й хвацький водій!..»

Опісля цього в письменницькій садибі і зав'язалася наша довга розмова, яка видавалася часом сумною, а іноді веселою. «Україна молода» основну її частину надрукувала в номерах 4 та 9 січня. Утім залишилися ще спогади Юрія Михайловича про довгі й непрості роки. Наразі пропонуємо ще порцію з родинних споминів і роздумів письменника з чи не останнього великого інтерв'ю автора численних книжок і мудрих думок.

Правду — в Шевченка шукати

«Моя покійна дружина була росіянкою, і якщо я націоналіст, то вона була вдвічі більшою патріоткою України!

Коли був головним редактором журналу «Дніпро», іноді їздив із друзями на рибалку. Тоді так хотілося й думав собі: «От би кілька днів підряд поїхати порибалити». А зараз уже не хочу та й не можу... Ми їздили з товаришами на Прип'ять, ночували, варили юшку — така краса, скрізь очерет шумить, десь далі на болоті якась птаха, як загублена душа, кричить «Кі-і-і»: сидимо, горить багаття, з собою, як годиться, брали пляшчину — і всю ніч оці розмови від душі!..

Озираючись назад, приходять на пам'ять багато згадок — багато й поганих. За 15 років головування у Національній спілці письменників України зрозумів, що у Спілці було багато людей, які не прикрашали її й іншим народами лиха!..

Із роками переконався, що і колись, і зараз, якщо всю правду шукати — то тільки в Шевченка, бо немає більше ні в кого! Як хочеш щось історичне писати, я, наприклад, перегорвав гори фоліантів, монографії (зокрема, готуючись написати свою першу повість «Семен Палій»). Але, як у Шевченка написано, — ото правда!

У мене теж є одна книжка віршів, але більше не писав...

Років 30 я писав свої спогади. Зараз уже фактично втратив зір. Ці спогади віддруковані на машинці, але я там багато правив, передруковув удруге — усі ті аркуші переплутані — треба сісти й привести їх до ладу, а я не можу цього зробити — про це дуже шкодую. Там трохи і «батьківське», і «дідівське». Можу трохи розказати з тих споминів...

Дід по маминій лінії — Онуфрій Давидович Бутко, мав могутню родину (зараз таких родин немає): у нього було 11 своїх дітей і ще троє прийомних. І такі діти, що бери кожного — і це окремий роман! Дуже любив коней, мав велике господарство, був ковалем, мав хату під бляхом.

У нього був старший син — Андрій, який загинув у Першій світовій війні, а другий син — Микола. І діду, як інваліду-ве-

терану (втратив ногу на російсько-турецькій війні), дозволено було віддати одного з синів у військове училище. Щоправда, лише у фельдшерсько-медичне. От Онуфрій Давидович і веде Миколу, якого спершу трохи вчитель повчив, а потім підучив піп, до Києва на Лук'янівку — здавати екзамен у військове училище (хоча саме училище було в Росії). Сам на коні, а син поряд — пішки.

Але Микола іспит... провалив. І всю дорогу назад, додому, Онуфрій Давидович вибиває з сина батогом оті гривеники й полтинники, які були потрачені на його «науки». (Сміється).

На другий рік їдуть — знову не здав (а здавати дозволялося лише три рази). Щоправда, за третім разом таки здав, але Микола на батька був такий злий, що навіть не вийшов попрощатися, а домашню одежу звернув у вузол і перекинув через ворота.

Учиться успішно — із золотою медаллю закінчує Санкт-Петербурзьку військово-медичну академію. Приїжджає в Київ — волею Божою — хірург номер один. Жениться на дочці купця першої гільдії. Частенько приїздив додому. Щоправда, десь начитався соціалістів і якимось сказав батьку, що «буде революція, царя проженуть». А той у відповідь вхопив його за грудки й гнівно: «Що? Царя-батькушку проженуть?» Після революції 1917 року Микола, будучи вже штаб-капітаном, пішов до війська Петлюри. В одному з боїв загинув...

Його батька, Онуфрія Давидовича, як прийшли червоні, розстрілювали: куля пробила наскрізь груди, а для вірності ще й проштрикнули багнетом. Але мій дід таки вижив: виліз із ями й приповз до своєї доньки (моєї матері). А мама закінчила якісь медичні курси, тож надала першу допомогу. У шоківому стані побігла до сусіда, в якого була бричка. Цього сусіда мій дід свого часу врятував від смерті. Чоловік ледь затягнув діда й швиденько відвіз до фахового лікаря — цим врятувавши від неминучої смерті й фактично віддячивши за своє спасіння... Дід ще жив довго. Під час колективізації 1930-х років як «куркуля» більшовики заслали його в Сибір.

«Мамина сестра вийшла
заміж за голоту»

Ще розкажу про старшу мамину сестру — Тетяну. Була вона роботящою й вийшла заміж за голоту — бідного хлопця Андрія, в якого нічого не було за душею. Її батько, Онуфрій Давидович, особливо ж багато землі не мав, тож дав у придане корову та пару овець. А жити ж якось молодятам треба, то вони найняли в громаді пасти череду. А громада за це виділила їм шість десятин «невдобій» (фактично там був лише пісок).

Юрій Мушкетик на дачі.
Фото УНІАН із сайту bbc.com.

І що ж вони робили? В обід приганяли череду на цю свою пісну земельку, і з часом корови добряче її вдобрили. (Сміється).

Побудували молодята й хатину: спершу вона була з лози, а потім уже звели добротну хату, розжилися на коня й другу корову. Звели й клуню. Добре зажили. А тут колективізація розпочалася. І ось одного дня йдуть активісти до них. Угледів їх Андрій ще здалеку: закинув рушницю (з якою повернувся з фронту в Першу світову) в город у картоплю, а куди подіти відкритий цинк із патронами — не може зметикувати. А комуняки вже входять у двір, то він жбурнув набой в корито до свиней і накрив зіллям.

«Гості» ж сіли на моріжок і, не поспішаючи, описують його господарство. І тут одне з цих клятих поросят, що були на дворі, проламає тинок і біжить повз активістів із патроном у зубах... Андрія одразу ж і повели, заарештувавши. А його дружину Тетяну — забрали через тиждень. Веде в місто її ще одного «куркуля» місцевий міліціонер. А саме мовка, дощ — у конвоїра в чоботях хлюпає. От цей «куркуль» і каже: «Ну, куди ми такою погодою 17 верств до Ніжина будемо йти?! І чи дойдемо? От у сусідньому селі живе мій кум — підемо до нього переночувати, а вранці він запряже конячку й відведе нас у буцегарню! А іще й чарчиною може пригостити!..» Міліціонер «здався».

Тетяну на ніч замкнув у коморі. А що таке селянська душа? Вона бідкається, бо ж корова недоена залишилася вдома, свині й кобила негодовані. Не знаходить собі місця моя тітка. І вона в коморі звернувши до колупує невеличке «віконце», і сім верств розгаслими полями біжить додому. Справляється по господарству, ще забігла до сусідів попередити, що її забирають і... під ранок повернулася в ту «комору-камеру» в сусідньому селі.

На веранді Юрій Михайлович пригадав чимало цікавого з історії своєї родини.

Як «батракам» їй із чоловіком дали «небагато», здається, по три роки. Але скрізь траплялися хороші люди... На заслання вони були разом десь в Архангельській області, й по закінченні терміну місцевий міліціонер викликає подружжя й дає паспорт Тетяні (як вона потім розказувала, з двох сторін із газетного паперу) зі словами: «Можеш їхати додому!» Андрій до нього: «А я?», а міліціонер: «Мовчи дурак! Паспорта зараз тобі не дам. Попрацюєш рік, може, й менше, «вольнонайомним», бо з цим паспортом удома тебе нікуди на роботу не візьмуть! А після «хімії» я тобі дам «чистий» паспорт!..» Отакі були 1930-ті роки...

А в 1941 році було продовження «епопеї» з паспортом. Під час мобілізації заводять справи на призовників і викликають по одному в кабінет. Коли особист побачив Андрія «чистий» паспорт, де було все ж зафіксовано, що той раніше відбував покарання, несподівано порвав документ, а переляка-

ному власнику сказав: «Піди, викинь його у нужник. А я напишу, що паспорт «утерян». А повернешся з армії — матимеш нормальний документ без непотрібних тобі записів у ньому, бо інакше знову можеш потрапити в заслання!»

Більшовицькі «подяки»

Один із дідових синів під час громадянської війни був у червоній армії. А найменший син Онуфрія Давидовича теж згодом потрапив із ним у Сибір, і на лісопавалі, через важку фізичну працю, в нього «вивернулися» очі. Мій дід так і згинув там, у заслання, а оцей мій скалічений дядько таки повернувся додому... Отака була мамина родина.

До речі, розстрілював мого діда в громадянську війну його односельць, такий собі Микола Крапив'янський — командир першої революційної дивізії (хоча, хібно, командування цією дивізією приписується Миколі Щорсу). Екзекуція відбулася на Чернігівщині в їхньому

Гостинності Мушкетика немає меж (Юрій Михайлович шукає найсмачнішу наливку власного приготування, аби пригостити).

Фото Тараса ЗДОРОВИЛА.

рідному селі (в сусідньому з моїм) — Володькова Дівиця, згодом за «советів» перейменованого в Червоне Партизанське.

Цей Микола Крапив'янський у Першу світову війну дослужився аж до підполковника (та тоді навіть поручик було хто за що) й, як згадували діди, коли приїздив на батьківщину, йшов поважно, а його довжелезна шабля котилася по дорозі на спеціальному коліщатку, прикріпленому на краю піхов. А супроводжували пана офіцера два красені ад'ютанти, що йшли позаду.

Але в буремні дні лютневої революції 1917 року він «пішов за солдатами» й був обраний у раду солдатських депутатів. Згодом злигався з більшовиками й після командування вицезгаданого дивізії отримав призначення начальника внутрішніх військ. Був він і начальником Генштабу. А в 1938 році совети йому віддячили — його заарештували і аж у 1945 році випустили.

Пам'ятаю, як одразу після заслання він прийшов до нас страшенно зарослий, із бородою, в потертій куфайці. Моя мати його нагодувала...

А розстрілював він мого діда за те, що того громада послала від села у 1918 році уповноваженим, коли обирали гетьмана Скоропадського (тоді в Київ від кожного села направляли представника). Та найпарадоксальнішим у цій ситуації було те, що мій дід свого часу врятував батька цього Крапив'янського, За «гетьманщини» німці хотіли забрати й розстріляти батька Крапив'янського, але мій дід сховав його на возі, прикинувши зверху соломкою, й відвіз у ліс. А синок, згодом, «віддячив» рятівникові свого батька...

Батька з табору відпустили помирати додому

Мій батько чотири роки був у «червоних». Брав він і Кримський Перекоп у «громадянську». На відміну від моєї «мами-вогонь», він був спокійним і скептичним. Пройшов він і Другу світову, капітаном... Був у німецькому полоні. Працював там на заводі. З полону втік і воював у Словацькому пар-

тизанському загоні.

Коли прийшла радянська армія, його помістили в табір, як і багатьох інших, для перевірки. У тому фільтраційному таборі, десь у 1946-1947 роках, він ледь не помер — лежав під стіною напівпритомний. Батька врешті відпустили, аби помирав удома. У рідне село ледь добрався напівживий, тим паче що повідкривалися рани, отримані ще в громадянську війну. Місцевий лікар сказав: «Готуйтеся до похорон!..» Але тато вижив — ось що значить дім, свої сільські харчі, догляд рідних... Ще й потім учителював у школі і мене вчив!

Один із моїх братів — Леонід, пройшов війну рядовим у штурмовому батальйоні. А за статистикою, окопна рота проживає на фронті максимум рік — усіх «вбиває»... Він пройшов майже всю війну й лише під кінець отримав дуже важке поранення. На його щастя, над фронтовою лінією пролітав наш літак, який здійснив неподалік позицій вимушену посадку. Санітари притягли Льоноу до цього літака й умовили льотчиків, сказавши: «У тилу йому, може, зроблять операцію, а тут, у нашому санбаті, йому смерть одразу!..»

Якийсь професор-грузин зробив брату успішно операцію: виїняв із голови осколок, куски черепа й вставив металеву пластину. Після війни ми не знали, чи Льоня живий, а він довго по госпіталях валявся. Коли повернувся, не знав, чим зайнятися: лікарі заборонили йому займатися математикою й будь-чим захоплюватися (а він гарно малював). До війни брат закінчив лише дев'ять класів, тож мати й каже: «Льоня, йди в десяти клас! Трійочки тобі як інваліду-фронтовику поставлять! Отримаєш атестат, а там буде видно!»

А Льоня закінчує добре школу, потім лісогосподарський інститут, і... йому пропонують залишитися в аспірантурі. Але він не хотів, навіть запис був, тоді у ВУЗі йому пригрозили, що виключать із партії (він на фронті став комуністом). Так він і відпрацював в інституті: спершу сильно бідував, живучи в якомусь напівпідвалі. Врешті отримав «хру-

щовку-розпашонку», в якій жив із доньками, а потім «додалися» зяті й чотири онуки...

«Мама віддала солдатку мого кашкета»

На початок війни на наших територіях мені було 12 років, тож пам'ятаю її добре. Ми відступали з колгоспом у 1941 році й я гнав коней (три місяці з коня не вставав). Були страшні епізоди, зокрема, коли натрапив на наш побитий духовий оркестр — дві вантажівки, між якими розірвалася бомба... А німці нас наздогнали аж у Полтавській області й завернули додому. За увесь багатоденний час у дорозі (туди й назад) довелося побачити чимало: покинута зброя, побиита техніка, трупи бійців...

На Полтавщині ліски невеликі. Після боїв наші солдати по тих лісах розбіглися. А німці по периметру — кутках тих лісів — поставили танки, і спробуй висунься... І от ми їдемо на возі вже додому: з одного боку дороги ліс, а з іншого — жито. Зненацька з поля виринає наш солдатик у напівцивільному одязі й просить до нас. Мати дозволила сісти, зірвала з мене картуз — на нього натягла й дала у руки віжки. Невдовзі під'їхали німецькі мотоциклісти, але не чіпали нас.

Біля однієї зі скирд ми пробули три дні. А по шляху нескінченним потоком йшли німці: сита піхота їде на вантажних машинах, гуркочуть тягачі з гарматами. Багато хто з наших, котрі готувалися йти в партизани, побачивши таку силу ворога, не пішли... Не вірилося, що колись таку армаду можна буде здолати!..

А зараз клята Росія, яка століттями на кого тільки не зазіхала, не дає нам спокою. Шкода, що на російсько-українському фронті зараз гине цвіт української нації. Ходив я в Київський військовий госпіталь до наших хлопців: надивився, наплакався душею... З одним поранилим молоденьким бійцем розговорився: сів у нього в ногах, а він увесь замотаний у бинтах. Говорили ми довго. А коли я виходив, до мене підійшла медсестра й каже: «Ви, мабуть, не помітили — цей хлопчина сліпий, у нього обох очей немає!..»

«А далі — їдьте в Батурин...»

Насамкінець, облишивши спогади, Юрій Михайлович несподівано запитав: «А ви були на «моїх» Чернігівщині? Рекомендую побувати у Козельці, в місцевій церкві, де є іконостас, зроблений у 18 столітті в Італії спеціально для знаменитого Петербурзького Ісаакієвського собору. Але згодом Олексій Розумовський (брат гетьмана України Кирила Розумовського) перевіз його сюди.

Варто відвідати й музей Пантелеймона Куліша на хуторі Мотронівка (нині село Оленівка. — Авт.), відреставрований завдяки тодішньому голові ВРУ Плющу. Коли я спитав у Івана Степановича, де він узяв стільки грошей на ремонт, той, хитро посміхаючись, відповів: «Один багатій мав у тюрму сісти, то я йому сказав, що або тюрма, або гроші на музей!»

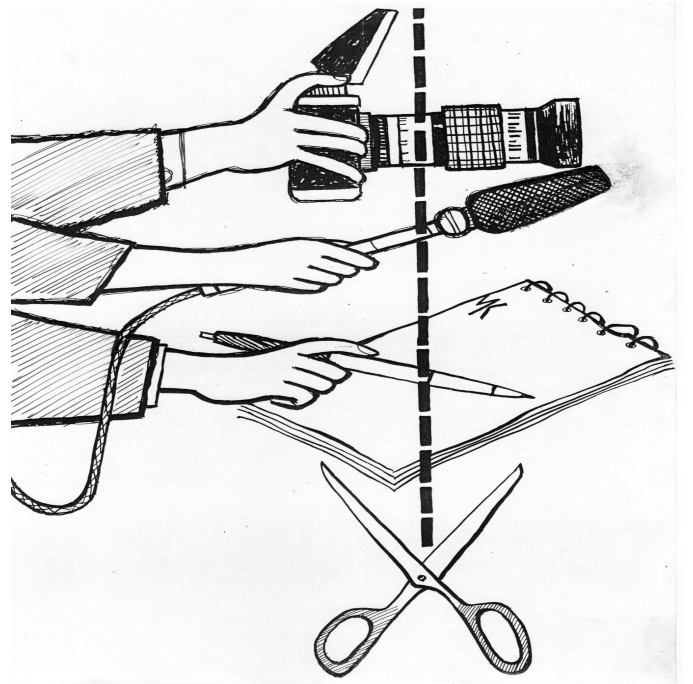
А далі — їдьте в Батурин, там чудовий палац Кирила Розумовського. (Кирило здобув освіту в Європі й мав найбільшу у світі нотну бібліотеку). Неподалік і його могила. Була там колись гробниця Розумовського з пам'ятником (зробленим знаменитим скульптором Мартосом), так москалі у 1927 році все те зруйнували й пограбували усипальницю (був там хрест із ручкою, в якій алмаз, яких лише два у світі)... ■

МЕДІА ДЛЯ МАС

(Не) говорити, (не) мовчати

Що варто змінити новому парламенту в регулюванні свободи слова

Аліна НЕБЕЛЬСЬКА

Малюнок Миколи КАПУСТИ.

Про межі свободи слова, критерії її обмеження та прогалини в національному законодавчому регулюванні розповів Олександр Бурмагін, медіа-юрист, адвокат, експерт ГО «Платформа прав людини». Розмова відбулася в рамках фестивалю для студентів-журналістів та викладачів «Праволюдність: Медіафест 2019» у робочій групі «Свобода слова в умовах конфлікту».

Перше, що необхідно пам'ятати про свободу слова, — вона не є абсолютною. Тобто це означає, що право людини на свободу слова у певних випадках можна обмежувати. У практиці Європейського суду з прав людини існує три критерії, коли свобода слова правомірно обмежується. Перший з них — коли це передбачено законом. Але не обов'язково саме законом України, прийнятим Верховною Радою.

«Це може бути будь-який нормативно-правовий акт. Але, відповідно до міжнародних стандартів, закон повинен бути якісним. Тобто не просто формально прописати в законі, що, наприклад, у такому випадку журналісту заборонити використовувати техніку, а в такому ні. Закон має бути якісним у тому плані, щоб людина, яка його прочитає, могла розуміти наслідки своїх дій при виконанні цього закону або його порушенні», — наголошує Олександр Бурмагін. На думку юриста, наше національне законодавство часто неякісне через нечіткість дефініцій та його незрозумілість.

Ще одна проблема у площині свободи слова в Україні — немає її законодавчого регулювання в інтернеті. Сюди належить відсутність офіційного статусу онлайн-видань. А це тягне за собою наступну проблему — журналісти, які працюють в онлайн-ЗМІ, не захищені законодавством. Вільне створення онлайн-медіа негативно впливає і на національну безпеку держави. Як каже медіа-юрист, за 5 років конфлікту на сході України держава не спромоглася виробити жодних механізмів для врегулювання цих питань.

Інші критерії обмеження свободи слова — це переслідування легітимної мети (наприклад, в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, захисту репутації тощо) та необхідність у демократичному суспільстві. Це, за словами медіа-юриста, змістовний критерій, який визначає баланс: чому надавати пріоритет — свободі слова чи приватному життю.

Щоб обмежити свободу слова, необхідні всі три критерії. Відсутність якогось із них є порушенням стандартів Європейської Конвенції з прав людини та статті 34 Конституції.

Стосовно регулювання свободи слова в умовах конфлікту, на думку експерта, у нас теж багато законодавчих дірок. Наприклад, після зміни АТО на ООС Закон «Про боротьбу з тероризмом», який встановлював хоч якісь рамки щодо поширення інформації, став не дотичний до ООС і більше не регулює ситуацію на сході України, зокрема й свободу слова та свободу поширення інформації. Тому новому парламенту є над чим працювати, щоб врегулювати законодавчу сферу свободи слова в умовах конфлікту.

Нагадаємо, Олександр Бурмагін виступив у рамках фестивалю, учасниками стали сто студентів із 24 університетів України. Організатори фестивалю: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, ГО Zміна та Програма розвитку ООН в Україні. ■

■ АДМІНРЕФОРМА

Краще менше та краще

Чотири райони замість 25: експерти презентували нову модель адміністративно-територіального устрою Полтавської області

Ганна ЯРОШЕНКО

У Полтавському центрі розвитку місцевого самоврядування представники експертного середовища, громадських організацій, об'єднаних територіальних громад обговорили пропозицію з укрупнення районів області. Захід відбувся у межах проекту «Підготовка та громадське обговорення обґрунтованої пропозиції нового районного (повітового) поділу всіх областей у рамках реформи місцевого самоврядування України», що реалізується за підтримки уряду Великої Британії.

— Мета укрупнення районів — побудова ефективної державної влади в Україні. Чому нам потрібен новий адміністративно-територіальний поділ? Найперше тому, що у зв'язку з утворенням об'єднаних територіальних громад стара модель адміністративно-територіального устрою вже не відповідає вимогам сьогодення, оскільки повноваження ОТГ, як правило, збігаються з повноваженнями райдержадміністрацій та райрад, — зазначила регіональний координатор проекту Тетяна Барановська. — Скажімо, нині в Україні територія 20 районів повністю покрита ОТГ, тобто районна влада там лишилася без повноважень і при цьому досі «працює». Звісно ж, це неефективне використання коштів

платників податків. Таким чином, запровадження нового адміністративно-територіального устрою дасть змогу не лише розв'язати проблему дублювання повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, а й суттєво скоротити видатки держбюджету на утримання наявної системи райдержадміністрацій та райрад. Щоб ви розуміли, цього року видатки на утримання 465 райдержадміністрацій сягнули 6,4 мільярда гривень.

За словами Тетяни Барановської, котра постійно їздить регіонами, нова модель адміністративно-територіального поділу не скрізь сприймається позитивно. А все тому, що ті, хто боїться втратити своє робоче місце в райдержадмініст-

раціях та райрадах, подекуди налаштовують людей проти неї: мовляв, через укрупнення районів тим, аби розв'язати нагальні проблеми, доведеться їздити за сто кілометрів. Але це не є правдою. Просто буде оптимізована система державного управління, а всі послуги — наближені до людей.

На думку радника з питань децентралізації Полтавського відокремленого підрозділу Центру розвитку місцевого самоврядування, експерта Кобеляк Олександра Ісипа, найбільш оптимальною моделлю адміністративно-територіального устрою Полтавщини є така, що передбачає утворення чотирьох районів (замість нинішніх 25) із центрами в Полтаві, Кременчуці, Лубнах та Миргороді.

— В Україні вже створено близько тисячі спроможних об'єднаних громад, які стрімко набирають обертів, мають ресурси для розвитку, надають людям усі необхідні адміністративні послуги. Поряд із цим існує архаїчна неефективна система влади, яка тільки гальмує цей процес. Тому в державі розпочинається другий етап адміністративно-територіальної реформи, коли з 490 районів буде утворено 102. Це будуть утворення, які координуватимуть роботу органів державної влади на відповідній території. Бо наявні малі райони вже не в змозі контролювати органи прокуратури, фіскальної служби, Пенсійного фонду тощо. У підсумку ж магімемо менше чиновників, а отже, менше навантаження на платника податків. Новий поділ на райони позитивно позначиться й на житті громадян, адже всі адміністративні послуги вони одержуватимуть на рівні громади, — наголосив на перевагах запропонованої моделі укрупнення районів Олександр Ісип, додавши, що вона, до речі, має прив'язку до вже створених госпітальних округів.

Те, що згадане питання давно назріло, констатував і голова Білоцерківської ОТГ Іван Лещенко. «Усі об'єднані громади нарікають на районні структури влади, — аргументує він. — Нерідко останні заважають роботі ОТГ. Як наслідок, у бага-

тьох районах маємо конфліктні ситуації. Тож серед переваг, які дає оце реформування, є те, що воно позбавляє ОТГ впливу районної влади. Ми свого часу вивчали польський досвід: так от, поляки розпочали все це набагато швидше — і в результаті пішли далеко вперед. Ми ж усе ніяк не можемо зрушити оцю стару адміністративно-територіальну основу іще радянського зразка. Я вважаю: ми навіть запізнилися з цими змінами. Нинішня районна ланка влади — настільки надумана й непотрібна утворення, що я навіть не хочу вести про неї мову».

— Новий адміністративно-територіальний поділ — це логічне продовження реформи децентралізації, — вважає голова Глобинської ОТГ Станіслав Джусь. — Усі розуміють, що повноваження районних органів влади стали мізерними, бо, по суті, усі їхні функції ми дублюємо. Інакше кажучи, за нинішньої моделі у районній владі немає роботи. Скажіть, що вони нам допомагають? Так ні, радше навпаки. Тож хіба це логічно — мати структури, які дублюють повноваження ОТГ? Є райони, в яких територія вже повністю покрита об'єднаними громадами. Що там робить районна влада? Уже існує практика, коли її представники просять в ОТГ, аби ті забезпечили їм заробітні плати. ■

■ ЗАХОПЛЕННЯ

У ритмі вальсу

Вуличних виконавців дехто називає «терористами», але зривають вони лише аплодисменти

Микола ПАЦЕРА

Останнім часом у столиці з'явилося чимало вуличних музикантів, які грою заробляють собі на проживання і вносять хоч якусь радість у наші сірі будні. Кореспондент «УМ» познайомився з одним із таких самодіяльних ансамблів.

— Ну молодці! Підняли настрої, а то після отримання комунальних платіжок було хоч у петлю лізь, — плескаючи у долоні, сказав літній чоловік.

— А я сюди спеціально їжджу на їхні концерти. В «Україну» тепер пенсіонеру квитків не докупитися, а тут кину хлопцям на проїзд у метро і слухаю хорошу живу музику, — підтримала його пані такого ж віку.

— А ми під їхню мелодію познайомилися і скоро зіграємо весілля, — долучився до розмови юнак, ніжно тримаючи під руку свою дівчину. — Вони тут грали вальс, то я й запросив Аню до танцю. Так і дотанцювалися до РАЦСу...

Свідком цієї розмови я став, повертаючись із роботи, на майданчику біля станції метро «Політехнічна», де п'ятеро чоловіків із гітарами й ударними інструментами влаштували справжній концерт. Репертуар його був на всі смаки — гімни України та Києва, інструментальна класика, джаз, рок-н-ролл, народні пісні, естрадні мелодії. І грали музику так злагоджено й душевно, незважаючи на негоду, що зібрали чимало слухачів, частина з яких, не втримавшись, пускалася в танок. Дехто, навіть проходячи повз них, на знак подяки кидав якусь купюру їм у коробку, інший — замовляв улюблену мелодію. Такий імпровізований концерт на радість пасажирам і перехожим тривав кілька годин. Із журналістської цікавості я прослухав його весь, щоб опісля дізнатися, хто ж це влаштував таку розвагу в будній вечір для стомлених робочим днем та побутовими проблемами містян.

Гітарист Олександр Чумаченко роз-

повів, що їхній ансамбль називається «Струни Майдану», оскільки він грав у ньому в буремні дні Революції гідності. Тоді дехто говорив, що, мовляв, як ви можете веселитися в такий час, але більшість учасників протесту, навпаки, просила підтримати їх таким чином. «У день, коли там розгорілася бійня, я грав у Голосієві, — пригадав Олександр. — Мені подзвонив товариш із Дніпра і запитав: «Саша, а що там у вас, людей убивають?», а я відповів йому, що обстановка нормальна. Потім до мене підійшла жінка і присоромила. «Як ви можете грати, коли на Майдані летить кров?» Я прожогом кинувся туди — метро вже не ходило, тож довелося добиратися пішки. І в ті буремні дні я як міг допомагав протестантам — добав бруківку, наливав у пляшки «коктейлі Молотова», ходив із ними на штурм, і мене навіть оглушило. Та й узагалі, наша сім'я була «майданутою» — мої два сини там теж брали участь, а молодший потім пішов добровольцем на війну з Росією».

Після подій на майдані Незалежності чоловіки продовжували свої виступи в центрі міста, де вони, на жаль, сподобалися не всім. Хтось із місцевих жителів («напевне, з колишньої партноменклатури», яка бачить у нас здириків», — вважає Олександр) викликав поліцію, щоб їх «втихомирила». Музикантів навіть забрали у відділення, але відпустили, оскільки вони нічого не порушували. А одного разу невдоволені підключили й журналістів, які зняли сюжет про те, як вуличні музиканти «тероризують» Хрещатик голосною музикою. Подібне, хоч як це прикро, трапляється й у інших міс-

Талант і вдячний шанувальник.
Фото з сайту lutsk.mynformat.com.

цях. Були випадки, коли хтось із місцевих жителів сам намагався прогнати їх звідси начебто через голосну музику або викликав поліцію. Таке робив кілька разів один мешканець будинку біля метро «Олімпійська» — він навіть прибігав із відром води, щоб облили музикантів. А було якось біля станції метро «Палац спорту» місцева начальниця «попросила» їх зі «своїєї території», аби не заважали робити оголошення. Трапляється, що якийсь п'яниця заважає грати, тож доводиться його самим «усмиряти».

Проте більшості людей їхня музика дуже подобається, у чому я й сам переконався. Іноді пограти з ними «для душі» напрошується хтось із слухачів зі своїм інструментом. Навіть співробітники метрополітену зізналися, що з радістю чергують на станції саме в п'ятницю, коли грає цей ансамбль. Цікаво, що три його учасники не мають музичної освіти — самоучки, але вже настільки зігралися і напрацювали такий широкий репертуар, що можуть конкурувати з багатьма «розкрученими» музикантами. До того ж, Леонід Волковицький, як колишній електрик, змайстрував підсилювач гучності, який помістив у динамік. А також вони використовують спеціальний акумулятор, що дає змогу грати без підключення до електромережі й бути мобільними та автономними, що необхідно для вуличних музи-

кантів, щоб більше переміщатися, а відтак і заробляти.

Як розповіли самі музиканти, своєю грою великих грошей вони не заробляють, але хоч якусь підтримку для виживання мають. Олександр розповів, що мав необхідність узяти валютний кредит, коли доллар був ще по 4,5 гривні, то й досі не може його виплатити. До того ж, потрібно оплачувати житло і навчання доньки — тож доводиться грати й самому мало не з ранку до ночі, оскільки це його основний заробіток. Другий Сашко із Маріуполя розраховується цими коштами за орендоване житло. Інші теж фактично заробляють цим на життя. А от Леонід має з такого підробітку добавку до пенсії (до речі, всім музикантам, за винятком ударника, вже більше 50 років). Іноді таким чином вони заробляють на ліки, якщо хтось із них захворіє.

На моє запитання, яку найбільшу суму вдавалося отримати за концерт, музиканти жартома відповіли, що їхні величезні «гонорари» дуже далекі від сценічних — на них навіть пляшку хорошого коньяку не купиш. Тільки один раз перед Новим роком якийсь іноземець на Михайлівській площі біля ялинки поклав їм 100 доларів. Але вони отримують велике задоволення від того, що дарують людям хоч декілька годин радості в нинішньому нелегкому житті. ■

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтава

Директорка творчого культурно-освітнього центру «Артландія», що в Полтаві, Ірина Григорова виготовляє авторські вінки, які, де б вона з ними не з'явилася, неодмінно викликають ажіотаж. Пані Ірина зізнається, що коли розпочинала виготовляти ці традиційні українські головні убори, які давно стали символом нашої нації і є не тільки прикрасою, а й дуже сильним оберегом, не могла собі навіть уявити, що вони викликать таку зацікавленість в оточення.

«То тільки на перший погляд здається, що створити вінок просто»

«Шість-сім років тому на ринку нашого обласного центру був абсолютно незаповнений сегмент товарів для творчості та хобі — так відкрила цей магазин, який об'єднує нині багатьох творчих людей, — розповідає моя співрозмовниця. — А скільки клієнти, як правило, потребують додаткової інформації про художні товари, була створена арт-студія, де ми зі співробітниками не лише виготовляємо ексклюзивні вироби, які потім представляємо в магазині як зразки, а й проводимо майстер-класи. У процесі роботи виявилось, що я як організаторка творчого культурно-освітнього центру маю вміння робити все й показати, як створюється, скажімо, батик, вітраж, декупаж. Коли взялася за один із напрямів такої творчості — створення українського вінка, то була дуже здивована, що в інтернеті взагалі немає інформації на цю тему. Довелося вдатися до методу проб і помилок. Мабуть, цілий рік освоювала це мистецтво».

У підсумку, пригадає майстриня, мусила навчитися орудувати плоскогубцями й щипцями. І на перших порах мала поколоті дротами руки, від клею облазила шкіра на пальцях. Це вже зараз виготовити основу вінка їй допомагають дівчата-співробітниця, хоч декор усе одно являється витвором рук і фантазії цієї творчої жінки.

«То тільки на перший погляд здається, що створити вінок просто, — посміхається пані Ірина. — Насправді ж у процесі творчості виникає багато всіляких нюансів. Вінок має бути не лише гарним, а й надійним. От, скажімо, щоб виготовити оцей вінок зі штучних чорнобривців і чудернацьких колосків дикорослої трави, потрібно було спершу намотати букетиків із квітів. Потім — зробити основу із соломки й прикріпити до неї колоски. Було, прикріплюєш їх, а вони відпадають. Або ж розпадається сама основа. Прикріплюєш чорнобривці — і бачиш, що все вийшло косо-криво. Доводиться переробляти. А коли плели вінок із житніх колосків, алергія в усіх була така, що ми три дні чхали. Але все одно отримали вінки, що перевершили навіть наші очікування, — таких, упевнена, не робить ніхто в Полтаві».

Як ви вже зрозуміли, для створення авторських вінків Ірина Григорова використовує натуральні матеріали (зокрема, колоски польових трав, злаків), а також штучні квіти, аби ті, хто придбає цей вишуканий, не схожий на жоден інший традиційний український убір, мали змогу надіти його не раз і не два.

«Чорнобривці були улюбленими квітами моєї покійної мами Ліни Іванівни, тож цей вінок створила в пам'ять про неї, — зітхає пані Ірина. — А оці колоски пшениці зібрав у Решетилівському районі мій рідний брат Віктор, котрий є моїм ідейним натхненником. Мушу сказати, що мені просто пощастило з братом, адже він підтримує всі мої творчі задуми й починання. Ми співпрацюємо з агенцією моди «Століття краси», відтак найкрасивіші дівчата, які в ній навчаються, одягнені у старовинні вишиті сорочки, демонструють мої вінки на багатьох помітних дійствах, від міжнародного фестивалю «Полтавська галушка» до «Гелон-фесту». І скрізь їх зустрічають гучними оплесками».

До речі, це саме Ірина Григорова стала керівником проекту «Біла альтанка у вінку», завдяки якому оригінальну пам'ятку Полтави до фестивалю «Полтавська галушка» прикрасили квіта-

РУЧНА РОБОТА

Іспанців полонила
«нечесана бариня»

Майстриня створює авторські традиційні українські головні убори, які нікого не лишають байдужим

Вінка із чорнобривців і колосків трави Ірина Григорова, за її словами, не продась ні за які гроші.

Краса невимовна.

ми та стрічками. А під час самого заходу створила обширну локацію від Білої альтанки до музею-садиби Івана Котляревського, де демонструвала, зокрема, й свої авторські вінки. І тут вони викликали неабиякий фурор: охочих приміряти унікальні головні убори і сфотографуватися в них було так багато, що врешті-решт довелося вдатися до послуг охоронної фірми, аби її працівники допомогли справитися з юрмою.

«Полюбляю вироби великого розмаху, аби в них наші панянки мали вигляд сильних, вольових»

«Мої вінки вже розійшлися по всьому світу — їх із задоволенням купують іноземці, до того ж часто замовляють мої друзі, котрі збираються в поїздку за кордон і хочуть повезти туди незвичайний подарунок, — стверджує майстриня. — А минулого року в Полтаві зібралися мери міст і містечок Донецької та Луганської областей. Коли вони зайшли до «Артландії» й побачили мої вінки, то всі побажали їх мати і в підсумку придбали одразу цілу колекцію. Так мені довелося створювати її заново».

Загалом за весь час Ірина Григорова створила близько тисячі традиційних українських уборів — від маленьких віночків, які залюбки надягають дівчатка

до школи, до таких гігантів, як великодній вінок із виноградної лози, на якому висіли 500 крашанок і який створював настрої полтавцям під час святкування Воскресіння Христового. Серед вінків, за її словами, є такі, які коштують 300 гривень, а є й такі, що тягнуть на всі 7—8 тисяч. Бо в них задіяний значний фінансовий (ті ж такі дизайнерські квіти дуже дорогі, їх доводиться виписувати чи не з усіх кінців світу) і людський ресурс, адже все це ручна робота (один вінок нерідко доводиться робити в три пари рук).

— І яким має бути вінок, аби він коштував кілька тисяч гривень? — уточню.

— Отаким, — пані Ірина знову демонструє вінок із чорнобривців та колосків дикорослої трави. — Дехто мадає оці квітки й запитує: вони натуральні чи ні? Є люди, готові викласти за дизайнерську річ кругленьку суму, але не всі з них продаю. Оцього вінка, із чорнобривців і колосків трави, не продані ні за які гроші. Є вінки, яких ну просто не хочеться відпускати.

— А скільки часу витрачаєте на створення одного вінка? — цікавлюся.

— Як бачите, у мене в усіх закутках стоять кошики. Можу й рік, і два скидати до них якісь квіти, трави. Це свого роду заготовки на вінки. Отак вони че-

Вінки пані Ірини стають справжньою окрасою кожної панянки.
Фото з особистого архіву Ірини Григорової.

катимуть свого часу, аж поки не прийде натхнення. Таким чином, ідею зазвичай виношую довго. А тоді буквально за кілька днів можна створити ось такий шедевр, — Ірина Григорова показує іще одне зі своїх дітищ. — Можете поразити: у ньому близько 30 видів різних штучних рослин (поміж них є навіть листки дуба й будяки)! А на оцей вінок із калини я збирала штучні грона цієї ягоди років три — таких ви не знайдете в магазинах. Кожна квітка у вінку щось символізує. Наприклад, якщо бажаєте людині добра, у нього не варто вплітати лілії, бо ця квітка є символом печалі. Піжмо ж сприяє злагоді й миру. Повісьте вінок із пижма у себе в домі — й у вашій сім'ї завжди буде гармонія. В Україні налічується понад 70 видів вінків. До речі, виготовлення їх ніколи не було масовим заняттям, а винятково індивідуальним, вдумливим.

А от улюбленими вінками пані Ірини є новорічні, їх у неї й нині, на початку осені, чимало. «Полюбляю й ці народні аксесуари великого розмаху. Аби в них наші українські панянки мали вигляд сильних, вольових, незламних духом, — додає майстриня. — От такими вінками я їх і прикрашаю. Із радістю дарую ці витвори своїх рук подругам, котрі люблять їх носити. Минулого року одна з них — співачка й викладачка вокалу Дар'я Белікова — запросила мене в подорож до італійської Венеції підтримати її у співочому конкурсі, де вона, звісно ж, посіла перше місце. Загалом нас було сім чи вісім полтавок, і я взяла із собою свої авторські вінки. Уявіть собі, у Венеції ми весь час ходили в цих яскравих, помітних здалеку головних уборах, красувалися в них і на параді представників різних країн — у такий спосіб популяризували нашу національну культуру. Ажіотаж, знову ж таки, був неймовірний: люди з різних кінців світу воліли неодмінно сфотографуватися з нами. Дійшло до того, що адміністрація готелю, в якому ми зупинилися, попросила надати мої вінки для обслуговуючого персоналу».

Якщо ти робиш те, чого не вміють інші, це неодмінно помітять і оцінять. Вінки Ірини Григорової вже добре знають і нерідко замовляють. «Представники української діаспори в Іспанії хочуть кілька десятків вінків, нині із цього приводу ведемо перемовини. Складність у тому, що вони хочуть бачити у вінку квітку, яку в народі називають «нечесана бариня», а я її ніде не можу знайти. Забаганки ж клієнтів потрібно виконувати. Хоч так буває й не завжди. Оце вінок для капели бандуристів Полтавського музичного училища імені М. В. Лисенка, ми вже виготовили їх 40 штук. Два місяці в нас відбувалися мало не бої через різне бачення того, яким має бути цей вінок. Я була категорично не згодна з відсутністю в ньому жовтого кольору, бо тоді він був би холодним, просто ніяким. Ну не може бути дизайнерська річ, що є стародавньою етнічною прикрасою, яка потверджує національну самобутність українців, без жовтого. І таки добилася того, що в цьому вінку з'явилися квіти кольору сонця й частини нашого прапора», — радіє пані Ірина. ■

ПОСТАТЬ

Коперник українського слова

До 250-річчя від дня народження Івана Котляревського

Оксана МАЗКО,
науковий співробітник
Чернігівського літературно-
меморіального музею-заповідника
М. Коцюбинського

Є митці, здатні особливо тонко відчувати душу народу, національну його своєрідність, слухати зболений голос покоління, який щиро звирить усі таємниці, розкаже про печалі, злигодні та світлу віру в майбуття, аби просто бути почутим. А потім завдяки митчому медіатору не одне покоління читачів так само слухатиме голос народу, спрагло вбиратиме його болі та радощі зі сторінок художнього твору... Про одного з таких геніальних письменників В. Короленко сказав: «Він перший почав писати мовою, якою говорив населення цього краю, але якою не писали. Він зробив м'яку, виразну, сильну, багату мову літературною, і українська мова, яку вважали лише місцевим нарідчям, з його легкої руки зазвучала так голосно, що звуки її рознеслись по всій Росії. На ній потім співав пісні і Шевченко». Звичайно, у наведеній цитаті йдеться про Івана Котляревського — зачинателя нової української літератури, «енциклопедиста життя українського народу», який зробив неocenний внесок у розвиток української національної культури. 9 вересня минуло 250 років від дня народження цього майстра художнього слова.

Іван Петрович Котляревський народився 9 вересня 1769 року в Полтаві, в родині дрібного чиновника, що служив канцеляристом у міському магістраті, дворянина за соціальним станом. Мати майбутнього письменника, Параска Леонтівна Жуковська, походила з козацького роду. Початкову освіту Іван здобув у церковно-приходській школі. Пізніше він так згадував про цей період життя: «Учився спочатку в дяка. Навчання було важким, бо вчили по-церковнослов'янськи, а

Іван Котляревський і Еней із козаками (ілюстрація Анатолія Базилевича).
Колаж із сайту maximum.fm.

кожної суботи дошкульно були. Єдина відрада — читання книжок і слухання кобзарів край битого шляху». Із 1780 року почав навчатися в Полтавській духовній семінарії, основними предметами в якій були традиційні богослов'я, поетика, риторика та філософія. Семінаристи також вивчали французьку, німецьку, латинську та грецьку мови, мали змогу читати твори античних поетів Горація, Вергілія та Овідія в оригіналі.

Навчаючись у семінарії, Іван Котляревський надзвичайно вповодив гуманітарні дисципліни та виявив особливу пристрасть до віршування, товариші навіть прозвали його «Римачем», оскільки хлопець умів до будь-якого слова добирати влучні рими. І, мабуть, саме в цей період майбутній письменник зацікавився безсмертною «Енеїдою» Вергілія. Варто зауважити, що Іван Котляревський славився не тільки поетичним хистом, він дуже добре навчався, був одним із найкращих семінаристів, але, на жаль, семінарії так і не закінчив. Юнак залишив навчання на останньому (богословському) курсі — можливо, причиною стало скрутне матеріальне становище родини після смерті батька, а може, юнака просто не приваблювала духовна кар'єра.

Після семінарії Іван Петрович кілька років присвятив

державній службі, у 1789 році став канцеляристом, і, хоча кар'єра просувалася доволі успішно, уже в 1793 році Котляревський змінив напрям своєї діяльності, залишає службу та починає працювати домашнім учителем у поміщицьких маєтках Полтавщини. Учителювання дало митцю змогу глибше пізнати побут, фольклор і звичаї українського народу, інтереси й особливості представників різних прошарків тогочасного суспільства; він невтомно записував прислів'я, приказки, пісні та перекази, брав участь у народних забавах і святкуваннях (як-от вечорниці, весілля, хресні тощо). Тож цілком закономірним видається той факт, що саме в цей період розпочинається творча робота письменника над «енциклопедією життя українського народу» — поемою «Енеїда». Спочатку І. Котляревський не мав наміру публікувати цей твір, тож перші розділи поеми стрімко поширювалися серед читачів у рукописних копіях і мали величезний успіх.

У 1796 році Іван Петрович полишив учителювання й наступні 12 років свого життя присвятив військовій службі. Як згадували сучасники митця, причиною чергового крутого зламів у житті Котляревського стало нещасливе кохання. Упродовж служби він брав участь

у воєнних діях, виявляючи хоробрість і мужність, одержав чимало нагород, зокрема орден Святої Анни за успішні переговори з буджацькими татарами. Не забував у ці роки І. Котляревський і про літературну діяльність, продовжуючи працювати над «Енеїдою». У 1809 році ця знаменита поема виходить друком у чотирьох частинах («Вергілієва Енеїда, на малоросійській мові переложена І. Котляревським»). Після завершення війни з Туреччиною козацький полк був розформований, тож Іванові Петровичу довелося залишити військову службу та піти у відставку.

Із 1810 року й до кінця свого життя митець живе в Полтаві, отримавши посаду наглядача Будинку виховання дітей бідних дворян. Один із викладачів цього закладу залишив такі спогади: «Полтавський дім виховання дітей бідних дворян хороший в усіх відношеннях, чому багато сприяє головний його наглядач майор Котляревський. Чиновник цей у колі вихованців являє дбайливого й суворого батька, результат трудів його відбито завжди на обличчі його, задоволення внутрішнє і схвалення совісті поступає у всіх рисах його. Він наскільки суворий у керуванні вихованцями, настільки ж і дбайливий». Упродовж 1818—1821 років Іван Котляревський працював директором Полтавського театру, для розширення репертуару якого він написав драму «Наталка Полтавка» і водевіль «Москаль-чарівник» (публіка побачила їх на полтавській сцені в 1819 році). У 1821 році митець завершив роботу над «Енеїдою», дописавши останню частину поеми, але погортати повне видання Котляревському не судилося — воно побачило світ аж у 1842 році, уже після смерті автора. Упродовж 1827—1835 років Іван Петрович також був попечителем «богоугодних закладів», тобто лікарні, притулку, будинку інвалідів тощо.

10 листопада 1838 року Івана Петровича Котляревського не стало. Похований він у Полтаві, на тому місці, де й заповідав, — на цвинтарі неподалік битого шляху під кроною тополі. Спочатку близькі друзі встановили на його могилі скромний надгробок у формі

колонни з хрестом. Важливою подією в культурному житті України стало урочисте відкриття в Полтаві пам'ятника І. Котляревському 30 серпня 1903 року (до речі, це був перший в історії пам'ятник митцю та й узагалі перший пам'ятник українському письменникові в Російській імперії). Підготовка до його спорудження розпочалася ще наприкінці XIX століття та потребувала чимало часу, оскільки царський уряд намагався всіляко гальмувати цей процес. Варто також згадати, що українські письменники, готуючись до відкриття пам'ятника, у 1904 році вирішили видати збірку, що «свідчила б про успіх, який зробило слово українське і література від часу Котляревського». Вона вийшла в Києві в 1904 році під назвою «На вічну пам'ять Котляревському. Літературний збірник» (там був надрукований і твір М. Коцюбинського «Цвіт яблуні»).

Урешті-решт монумент був зведений на народні пожертви, які збирали впродовж 1895—1898 років. До міста з нагоди відкриття пам'ятника з'їхалася вся тогочасна інтелігенція України, а саме М. Коцюбинський, Леся Українка, В. Стефанік, Олена Пчілка, М. Старицький, В. Самійленко, Б. Грінченко, М. Лисенко, М. Садовський, І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, Г. Хоткевич та інші, які виступали з привітаннями та промовами. Святкування з урочистостями перетворилося на справжнє національне свято, що тривало декілька днів. Коли міський голова заборонив виголошувати вітальні промови українською мовою, уся багатолюдна громада на знак протесту залишила зал театру. Ця подія засвідчила надзвичайну єдність українців і їхню національну свідомість.

А завершити хотілося б словами Є. Сверстюка: «Котляревський має винятковий вплив на своїх сучасників і на українську суспільність уже півтора століття не завдяки самому талантові й майстерності. І в «Енеїді», й особливо в «Наталці Полтавці» та «Москаль-чарівнику» він утвердив високе почуття гідності, людської й національної гідності, без чого не можна було б і думати про відродження культури пригнобленого краю». ■

НАЦІЯ

Переключка двох епох

Харків став четвертим регіоном, де презентували пісні Української революції

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Сто років тому українцям нарешті випав шанс об'єднати свої східні та західні землі й створити вперше в історії суверенну національну державу. Ті події були названі Українською революцією й викликали неабиякий творчий бум серед вітчизняних митців того часу. Поети натхненно оспівували здобуту свободу у своїх віршах, а композитори майстерно підбирали їм ноти. Від цієї співпраці народилося чимало музичних творів, які точно передають загальне піднесення тієї доби. Український інститут національної пам'яті та гурт «Хорей Козацька» нещодавно презентували у Харкові спільний проект, присвячений 100-літтю Української революції.

«Усі ці пісні були активно співані на великих і малих сценах України в часі 1917—1921 років на урочистих подіях,

військових мітингах, при відновленні «Просвіти», відкритті гімназій та університетів, — розповів народний артист України Тарас Компаніченко. — Їх співали на воєнних позиціях, на шиківаних військ; вони виконувалися кобзарями, бандуристами, оперними співаками, просвітянськими, військовими, міськими, студентськими хорами, Українською республіканською капелюю та Українським національним хором. Багато цих творів були забуті й не звучали в Україні майже століття».

Пошуком втрачених музичних пам'яток Тарас Компаніченко займався три десятиліття, працюючи в архівах та бібліотеках. У результаті разом із гуртом «Хорей Козацька» він записав альбом, до складу якого ввійшло 27 революційних пісень. Харків став четвертим регіоном, де була презентована при повному анш-

Тарас Компаніченко.
Фото з сайту wikimedia.org.

лагові ця унікальна збірка. Як і сто років тому, революційні пісні знайшли відгук у серцях тих, хто вболіває за долю України, оскільки проблеми її державності сьогодні знову стали актуальними.

«Українці мають почути голоси тієї доби, щоб пізнати дух, ідеали, прагнення та перемоги Української революції, — вважає ексдиректор Українського інституту пам'яті Володимир В'ятрович. — Ті люди, які боролись за свою державу тоді,

подібні до теперішніх воїнів, які борються за свободу й незалежність України від новітніх зазіхань давнього ворога нині».

У концерті прозвучали пісні на слова Павла Тичини, Романа Купчинського, Ярослава Ярославенка, Михайла Гайворонського, Олександра Кониського, Спиридона Черкасенка, Олександра Олеса, харків'янки Христі Алчевської. Кожну пісню Тарас Компаніченко супроводжував розлогими історіями створення того чи іншого твору. Наприклад, відомо, що теперішній Гімн України має чотири версії, саме ця пісня була найпопулярнішою серед тодішніх революціонерів. Водночас лідер «Хорей Козацької» категорично проти зміни тексту головного символу держави. «Цього не треба робити хоча б із поваги до канону і ритуалу, які освячені часом і жертвами, — каже він. — Адже розстрілювали наших предків саме за «Ще не вмерла». Такою має бути нинішня державницька позиція».

Звертаючись до аудиторії, Тарас Компаніченко пояснив, що українська пісенна культура минулого століття настільки багата, що не потребує осучаснених версій на кшталт «Любо, братці, любо» чи інших новітніх стилізацій під ту добу. Переконалий: «Не треба правду замінювати фейками, адже сама правда набагато цікавіша і потужніша». ■

Валентина САМЧЕНКО

Географію концертів піаніста і диригента Станіслава Христенка найпростіше осягнути... континентами — у свої 35 років уродженець Харкова концертував на чотирьох. Виступав із сольними концертами у знаменитому нью-йоркському Карнегі-холі, у віденському Концертхаусі, брюссельському Центрі витончених мистецтв, на численних іспанських сценах; з оркестрами — в Берлінській філармонії, Сеульському мистецькому центрі, Сіті-холі Гонконгу.

У цьому калейдоскопі віртуозного музикування, з 11-річного віку, яскравим візерунком викладаються перемоги у понад двадцять першорядних міжнародних музичних змаганнях, серед яких — знамениті багатолітньою історією конкурси Марії Канальс у Барселоні та Королеви Єлизавети.

Як щирі привіт вічності залишаються видані в США і Німеччині, Гонконзі й Лондоні за участі піаніста Станіслава Христенка — артиста Steinway — записи класичної музики. Новий — «Ромео і Джульєтта» офіційно презентують 4 жовтня.

Не може не дивувати те, що вже три роки поспіль (мешкаючи останні 11 у Сполучених Штатах) артист паралельно активно творить і працює в Україні. Що ним рухає — «Україна молода» намагається дізнатися із перших вуст.

«Українське коріння, звичайно, присмислено констатувати»

■ Станіславе, за період від березня, коли пройшов KharkivMusicFest-2019, до концерту 1 жовтня у Харкові ви в Україні побували з проектами ще двічі, навіть у Луцьк доїхали. Чому, перепрошую, не сидіться в Америці, де сучасні концертні майданчики?

— В Україні я зараз маю два проекти, дуже для мене важливі. Це KharkivMusicFest, що проходить із 2018-го і який став продовженням музичного фестивалю «Дзеркальний струмінь», який відбувся у Харкові роком раніше. У KharkivMusicFest прекрасна організаційна та меценатська команда на чолі з президентом фестивалю Сергієм Політучим, а моя роль — формування артистичного іміджу та контенту.

Інший проект виконавський — це Nova Sinfonietta, камерний оркестр, який розпочав діяльність у 2016-му. І вже 1 жовтня відкриє свій третій повноцінний сезон.

Обидва проекти потребують багато уваги, часу та перебування в Україні. До того ж два зали Харківської філармонії зараз можуть конкурувати з сучасними майданчиками не тільки в США, а й у багатьох інших країнах. Виступи на цих сценах рідного міста приносять велике задоволення.

■ Чи прописано у вашому контракті з агенцією UKR Artists фіксоване число концертів, які ви зобов'язані відіграти в Україні?

— Немає формату відносин зі світовими агенціями стосовно кількості концертів, і в мене також немає таких зобов'язань з UKR Artists. Але є формат ексклюзивності, це означає, що саме UKR Artists, і тільки ця організація, представляє мене як артиста на українському музичному ринку.

■ Вам належала ідея створити у Харкові пластичну виставу Apollo за Стравінським, прем'єру якої показали наприкінці червня. Чому вам цікавий саме цей композитор? Чи мала для вашого вибору якусь роль частина його життєвої географії, присутня і в вашому житті: українська Волинь, США?

— Вистава Apollo є проектом харківського театру «Нефть», з яким я (разом із музикантами Камерного оркестру Nova Sinfonietta) дуже радіє співпрацювати і був одним з ініціаторів такої співпраці. Насправді я пропонував режисерці Ніні Хижній декілька варіантів творів для вистави. І саме вона побачила все багатство змістів як у балеті «Аполлон Мусает», так і в долі Стравінського. Мій вибір, перш за все, залежав від складу оркестру і зацікавленості насамперед у виконанні цієї музики.

Ігор Стравінський для мене

є одним із найцікавіших композиторів в історії, не залежно від його зв'язків із Волинню або США. Його українське коріння, звичайно, приємно констатувати, як і факт першої прем'єри «Аполлон Мусает» у Бібліотеці Конгресу в Вашингтоні, що недалеко від мого дому.

Мені здається, що саме зараз настає час, коли композитори першої половини ХХ століття можуть бути найактуальніші і найзрозуміліші для масового слухача, саме через 100 років. І, до речі, серед визнаних світом композиторів Стравінський не єдиний, хто пов'язаний з Україною. Серед таких і Сергій Прокоф'єв (народився поблизу Донецька), і Кароль Шимановський (з'явився на світ у Київській губернії, нині це Черкаська область, а живий у місті, яке тепер має назву Кропивницький).

■ Основним центром вашої творчої роботи в Україні лишається Харків. Розкажіть детальніше про Nova Sinfonietta.

— Nova Sinfonietta — це моє намагання створити сучасний міжнародний музичний продукт. І почалося все зі створення камерного оркестру (якого не існувало на той момент у Харкові). Із самого початку ми грали з планшетів на постійній основі (одні з перших у світі), працювали винайково з молодими музикантами, реалізовували концертні й освітньо-просвітницькі проекти.

У попередньому сезоні грали на одній сцені разом із гостями, музикантами камерних оркестрів Києва, Львова та Одеси. Уже встигли виступити на сцені Львівської філармонії з «Віртуозами Львова». У цьому сезоні, зокрема, створюватимемо Дитячий оркестр.

Я вірю, що від того, що такі речі відбуваються саме у Харкові, можуть виграти і місто, і країна. Поки що Nova Sinfonietta і я особисто, як, до слова, і всі інші мої ініціативи у місті мого народження, не отримали ані копійки фінансування від держави. Тобто моє творче базування у Харкові пов'язано винятково з родинним зв'язком.

Як буде далі — побачимо: мої пращурини жили у Вінницькій, Дніпропетровській і в інших областях... Хоча сподіваюся, що буде державна підтримка саме у Харкові, а також розуміння, що такі проекти — не просто мої фантазії та особисті амбіції, а інтерес міста, регіону, країни, їхні імідж та майбутнє.

Низькі гонорари і проблеми законодавства відрізають Україну від світових трендів

■ Останнім часом ви поширюєте багато інформації про стрімкий розвиток музичної інфраструктури у різних країнах. Який приклад вважаєте найприйнятнішим для України і чому

■ ДІЙОВІ ОСОБИ

Піаніст Станіслав Христенко: Класична музика переживає розквіт за державні кошти, але не в Україні

Чому часто наших митців спокушає закордонна сцена і якими гонорарами можна їх утримати

це важливо?

— Музична інфраструктура — це не лише стіни концертних залів, а й першокласні музичні інструменти та колективи, проведення різноманітних фестивалів, а ще — гонорарний бюджет для запрошених артистів. Середні гонорари за виступ найкращих світових оркестрів нині — \$80 тис.—100 тис., найкращих солістів \$30 тис.—60 тис. Що маємо в Україні? Гонорарні можливості філармоній — декілька тисяч гривень на один концерт. Це та проблеми законодавства відрізають весь ринок країни від світових трендів, навіть якщо на кожній афіші писати, що виконавець є найкращим у світі.

У Європі, Азії, США класична музика насправді не вмирає, а переживає неймовірний розквіт. І в першу чергу — за державні кошти. Країни активно інвестують у мистецтво і бачать у цьому необхідність та потенціал. Наприклад, за останні декілька років були відкриті неймовірні концертні зали у Польщі. І у Вроцлаві, і в Катовіце побудовані величезні комплекси, де базується багато оркестрів й інших колективів, там уже виступали першокласні Лондонський симфонічний та Віденський філармонічний оркестри. У Грузії, неподалік від Тбілісі, в Цинандалі, нещодавно проходив фестиваль, де кожного дня відбувалося по два концерти легендарних світових виконавців.

■ Неоднозначну реакцію викликало згадування вами будівництва великого концертного центру в окупованому Криму і Полуніна, який приєднати там уже з нинішнього 1 вересня хореографічну школу. Свого часу, до 2014 року, вам, мешканцю прикордонного Харкова, синовій військовослужбовця, після навчання у Московській консерваторії можна було залишитися в Росії. Чому вас тоді не змогли звабити музичною кар'єрою там?

— Варто зауважити, що мешкаю я вже 11 років у Сполучених Штатах, а мій батько був демобілізований ще у 1990-ті. У 2010—2015 роках у мене майже не було виступів ні в Україні, ні в Росії. Я виступав переважно в Азії, Західній Європі та Північній Америці.

У 2016-му я подумав, що можу бути корисний Україні і Харкову. На моє переконання, однією з найбільших проблем сьогоденної України є культурна ізоляція від європейських і світових культурних процесів та відсутність деяких важливих культурних інститутів здорового суспільства. Я приїхав у Харків із трьома ідеями: проведення щорічного музичного фестивалю, створення камерного та

Станіслав Христенко бачить Україну конкурентоздатним гравцем у світі класичної музики.

Фото з власного архіву.

юнацького оркестрів. І знайшов односторонців: серед них — працівники державних і приватних закладів культурницької сфери, меценати, колеги-музиканти. Завдяки їм ті ідеї перетворилися на KharkivMusicFest і Nova Sinfonietta. На перший виступ із цим оркестром я летів узагалі з концерту в Мексиці.

Стосовно згадування Полуніна. Я мав серію постів у «Фейсбуці» про важливість інвестицій у музичну інфраструктуру (в тому числі на прикладі Польщі, Росії та США). Приклад Сергія Полуніна (а народився він у Херсоні, спочатку вчився у Києві) є нагадуванням, що важливо захоплюватися успішних у світі українців з мистецького середовища на державному рівні, бо зараз багатьом колегам з України набагато легше реалізуватися в Росії та інших країнах.

Нині багато народжених в Україні митців, які тут отримали початкову освіту, працюють на культурне майбутнє Росії: і ті, хто безпосередньо там живе, і ті, хто мешкає в інших країнах, але приїздить на запрошення РФ у спеціально створені комфортні умови. У більшості випадків це результат, зокрема, відсутності належних умов для концертів і загалом роботи музикантів в Україні. Гонорарні можливості філармоній у Росії інколи в 10 разів вищі за українські.

Ці теми треба обговорювати і вирішувати на найвищому рівні. Мені простіше про це говорити, бо мешкаю у третій країні і не маю життєвої заангажованості.

Початкова освіта, що є предметом заздощів

■ До речі, ніде не зустріла інформацію про вашу початкову музичну освіту, питання реформування якої активно обговорюють останні кілька місяців українські викладачі ДМШ. Як треба вчити дітей музики?

— Я закінчив Харківську дитячу музичну школу №13 імені Миколи Коляди.

Реформа і система освіти (не тільки дитячої і не тільки музичної) — це взагалі світова проблема сьогодення. З появою інтернету і вільного доступу до інформації професія вчителя може дуже змінитися у наступні навіть 10 років.

Що стосується початкової му-

зичної освіти, то саме радянська система музичних шкіл вважається у світі чи не найкращою і є предметом заздощів у найрозвиненіших країнах. Але світ змінюється, і з 1991 року ця система теж повинна розвиватися та якісно покращуватися, бо державна інвестиція в початкову музичну освіту — це інвестиція в мистецтво, а не в розваги.

І це означає, що випускникам музичних шкіл бажано знати про пісні Шуберта, симфонії Моцарта, Брамса і, може, навіть Малера, опери Вагнера та Верді і потім ходити на концерти та вистави в оперні театри та філармонії (якщо такі твори там ще є у програмах). Кіно-, рок-хіти, попури та відомі пісні можна і за власні кошти вчитися грати у приватних студіях та школах. Не заперечую, що це може бути приємніше для дітей та деяких батьків. Але є приємне, а є корисне. Є покорні кола, а є окові. На покорні та коли не виростити здорову дитину. І тут слово — за державою.

■ Що ви будете робити, щоб привертати увагу можновладців до необхідності мати в Україні сучасні концертні майданчики?

— Мені здається, що світовий тренд у цьому напрямку настільки очевидний, що варто лише подивитись навколо, подивитися на сусідів, на інші приклади. Я особисто відкритий до розмови і буду намагатися розмовляти про це зі всіма, від кого можуть залежати необхідні рішення. Нині в Україні є багато важливих та успішних проектів, що потребують «оселі», сучасної та комфортної, а головне — що таких нових просторів потребують глядацька аудиторія, суспільство та молодь. Навіть в одному Харкові це не лише Nova Sinfonietta. У питанні сучасних культурних майданчиків України Харків зараз якраз попереду, бо завдяки багаторічним зусиллям керівництва філармонії та керівництва області хоча б стіни вже є. Інші складові будуть дуже скоро, у мене немає сумнівів.

■ Чи відомі вже дати наступного KharkivMusicFest?

— Підготовка програми KharkivMusicFest-2020 активно триває. Це складний і довгий процес, що завжди залишається за лаштунками. Наступний фестиваль відбудеться з 28 березня по 12 квітня. ■

Дмитро Терьоменко
український волейболіст

«Коли команда почала сипатися, Угіс Крастіньш знайшов правильні слова, аби зібрати нас в єдине ціле».

Григорій ХАТА

■ ВОЛЕЙБОЛ

Вклав серце — виграв

Продемонструвавши справжній командний дух, українські волейболісти вперше в історії пробилися до чвертьфіналу чемпіонату Європи

Завершивши груповий раунд чемпіонату Європи в Амстердамі поразкою чинним чемпіонам світу — збірній Польщі, для продовження своїх виступів на континентальному форумі у статусі третьої команди своєї «пульки» українські волейболісти переїхали до бельгійського Антверпена, аби там — у протистоянні 1/8 фіналу зі співгосподарями турніру бельгійцями — досягти історичного для українського волейболу результату.

У неймовірному за перебігом та емоційною насиченістю поєдинку чоловіча волейбольна збірна України здолала бельгійців — 3:2 (25:22, 21:25, 14:25, 25:18, 15:10) й пробилася до свого першого в історії чвертьфіналу чемпіонату Європи.

При цьому, окрім яскравого спортивного здобутку, команда Угіса Крастіньша подарувала своїм уболівальникам неймовірний приклад сили командного духу, котра, власне, й допомогла українським волейболістам вийти переможцями у вельми складному протистоянні з бельгійськими візаві — другою командою групи В. І дарма, що в «табелі про ранги» європейських збірних сьомих за рейтингом бельгійців та українських волейболістів, котрі посідали в ньому 19-ту позицію, розділяла доволі пристойна відстань.

Вигравши перший сет (25:22) і захопивши лідерство в другій партії — 18:11, несподівано для багатьох українська збірна повністю втратила контроль за грою, дозволивши супернику стати повноцінним господарем ситуації. Скориставшись провалом у діях збірної України, бельгійці взя-

ли два наступні сету й разом зі своїми палкими уболівальниками вже були готові святкувати тріумф.

«На певному відтинку матчу ми здобули лише два очки, суперник — тринадцять. Це був справжній нокдаун. Зрозуміло, що ми були пригнічені. У той момент були потрібні якісь технічні установки. І, коли команда почала сипатися, головний тренер знайшов правильні слова, аби зібрати нас в єдине ціле», — так пояснив несподівані метаморфози з українською збірною її центральний блокуючий Дмитро Терьоменко.

І під час одного з численних «тайм-аутів» Угісу Крастіньшу таки вдалося достукатися до своїх підопічних, які з незрозумілих причин втратили контроль над грою.

Кілька речень, сказаних латвійським наставником «синьо-жовтих», справили на українських волейболістів чудодійний ефект. «Потрібно

Українські волейболісти знайшли сили, аби вирвати перемогу в непростому матчі проти співгосподарів ЧС-2019 — бельгійців.

Фото з сайта xsport.ua.

разом, бо по одному — немає варіантів. Але разом ми зможемо, тому потрібно серце вкласти. Усім. Давайте», — проголосив Крастіньш, надихнувши своїх підопічних на тріумфальний «камбек».

Зрівнявши спочатку рахунок за сетами, українські во-

лейболісти перевели гру на так званий «тайбрейк», після чого доволі впевнено виграли у бельгійців «золотий» сет — 15:10.

Відзначаючи успіх національної команди, президент федерації волейболу України Михайло Мельник назвав хлопців Крастіньша героями, котрі ви-

конали й перевиконали завдання на єврофорумі.

А наступним суперником «синьо-жовтих» буде бронзовий призер ЧС-2017, краща команда секстету «В» — збірна Сербії, котра на першому етапі «плей-оф» упевнено здолала чехів — 3:0. ■

■ БОРТЬБА

Шлях самурая

У передолімпійський рік борець-класик Жан Беленюк тріумфував на всіх великих міжнародних турнірах

Григорій ХАТА

Чотири медалі й п'ять олімпійських ліцензій здобула вітчизняна борцівська збірна на чемпіонаті світу в Казахстані.

Піднятися на найвищу сходинку п'єдесталу вдалося лише іменитому «класику» Жану Беленюку, котрий в Нур-Султані став дворазовим чемпіоном планети.

Можливості розжитися світовим «золотом» також мали дві представниці жіночої збірної України, проте й Ірина Коляденко (вагова категорія до 65 кг), й Аліна Бережна (до 87 кг) програли свої фінали — росіянкам Інні Тражуківій та Наталі Воробійовій, відповідно.

Водночас на мажорній ноті завершив «мундіаль» габаритний борець-«вільник» Олександр Хоцяновський, якому посміхнулася удача в поєдинку за «бронзу».

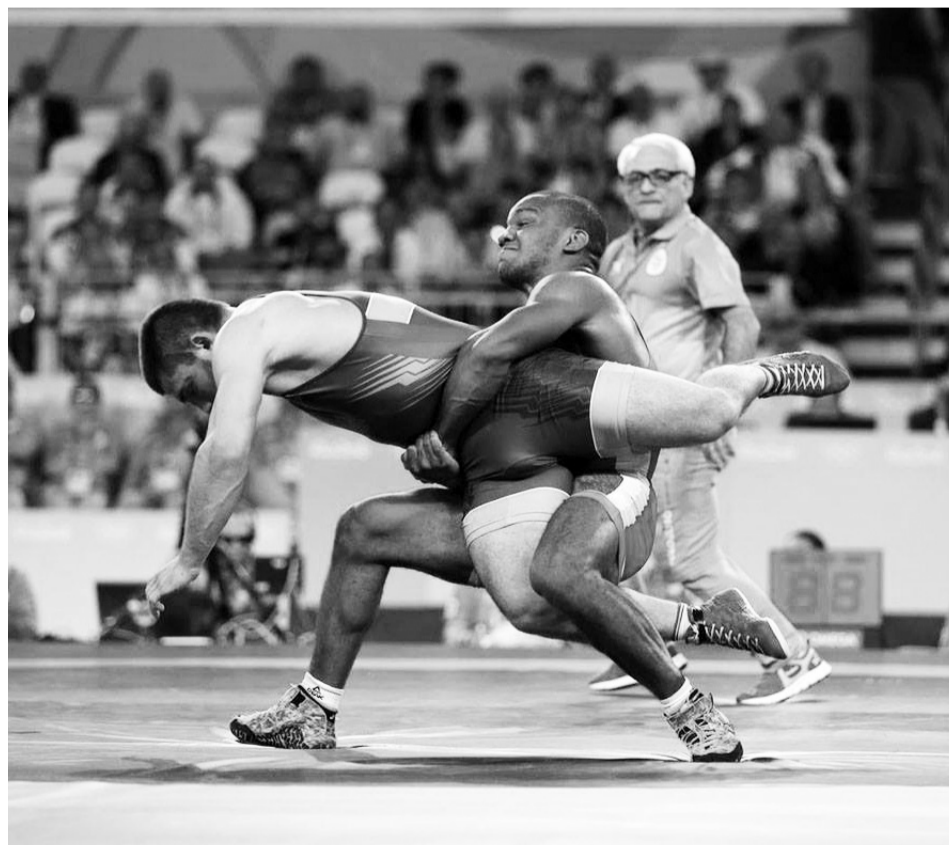
Варто відзначити, що не всі представники борцівської збірної України, котрі отримали медалі на ЧС-2019, вирушать на токійську Олімпіаду-2020, оскільки обидві жіночі категорії, де віцечемпіонками планети стали українки, не мають олімпійського статусу.

За підсумками казахстанського «мундіалу», перепустками на майбутні літні Ігри в жіночій команді розжилися Оксана Ливач (50 кг) та Алла Черкесова (68 кг), які змагалися у «втішних фіналах». Щоправда, жодній із них, у підсумку, не вдалося піднятися на бронзову сходинку п'єдесталу.

Подібна спортивна доля в Нур-Султані спіткала й борця греко-римського стилю Ленура Темирова (60 кг), котрому також не вдалося виграти свій поєдинок за «бронзу». Думається, своєрідною вітхою для нього за медальне фіаско стала олімпійська ліцензія, котра в команді «класиків» також дісталася й зіркового Беленюку. Водночас у збірній українських «вільників» олімпійською перепусткою на ЧС-2019 розжився лише один спортсмен — важковаговик Хоцяновський.

При цьому до старту Олімпіади-2020 у вітчизняних борців ще буде не один турнір, де вони матимуть можливість поборотися за ліцензії, проте зрозуміло, що саме від першої п'ятірки власників заповітних перепусток варто буде очікувати найвищих результатів наступного літа на літніх Іграх.

Головним же претендентом на олімпійську медаль у Токіо в українській

У статусі дворазового чемпіона світу «класик» Жан Беленюк буде одним із головних претендентів на олімпійське «золото».

Фото з сайта aprostrophe.ua.

борцівській збірній, без сумніву, є дворазовий чемпіон світу Жан Беленюк. Повернувшись із Казахстану до України, Жан нагадав, що в 2019 році він переміг на всіх знакових міжнародних турнірах — світовій та континентальних першостях, а також Європейських

іграх. Усі цьогорічні здобутки Беленюк «виставив» на своїй сторінці у «Фейсбуці», далекоглядно підписавши фото з трьома золотими нагородами: «Японська мудрість каже, що самурай повинен уникати великої кількості sake, надмірних гордоців та великої розкоші». ■

ПРЕМІАЛЬНІ

«Чорнобиль» із «Еммі»

Українська історія взяла аж три престижні статуетки

Адреналіна ШУГАЙ

У Лос-Анджелесі пройшла 71-ша урочиста церемонія вручення телевізійної премії «Еммі». Ця нагорода для виробників телесеріалів є такою ж престижною, як «Оскар» у галузі кіно. Одразу три статуетки «Еммі» взяв серіал від НВО «Чорнобиль»: українську історію про вибух на ЧАЕС, що лягла в основу телепродукту, визнали найкращим мінісеріалом року, а сценарист Крейг Мезін і режисер Джонан Ренк стали переможцями у своїх категоріях. Загалом же «Чорнобиль» номінували у 19 категоріях.

І вже вкотре найкращим драматичним серіалом року визнали «Гру престолів». Стрічка взяла дві статуетки, хоча була представлена в рекордних 32 номінаціях! За масштабом зйомок і видовищністю цьому серіалу дійсно поки що немає рівних на телеекрані. Хоча варто зазначити, що «Чорнобиль» у рейтингу популярності International Movie Data Base посів перше місце, обігнавши навіть «Гру престолів». Це свідчить про те, що реальні події цікавлять і заціпають глядача значно більше, ніж вигадане фентезі.

Найкращою драматичною акторкою стала Джоді Комер (серіал «Вбиваючи Єву»). Цікаво, що Джоді отримала престижну нагороду за роль антигероїні — вона зіграла найману вбивцю Оксану Астанкову, яка полює на співробітницю британської контррозвідки Єву. Проте Комер утілилася в образ настіль-

ки переконливо, що журі, не вагаючись, віддало нагороду саме їй. А найкращим актором драматичного плану став Біллі Портел із серіалу «Поза». В стрічці розповідається про життя в Америці наприкінці 80-х — на початку 90-х років, зокрема, становлення ЛГБТ-культури і боротьбу геїв за право бути собою.

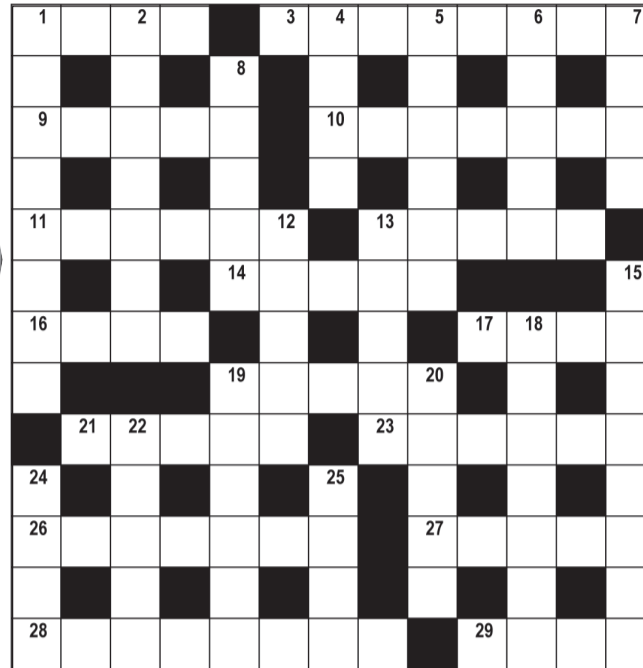
Кращим актором комедійного плану визнали Білла Хейдера з серіалу «Баррі». Стрічка в жанрі «чорної комедії» розповідає про колишнього морського піхотинця, який був змушений стати кілером. Головний герой вирушає виконувати чергове замовлення до Лос-Анджелеса і несподівано знаходить своє покликання на театральній сцені... Найкращою комедійною актрисою визнали Фібі Уоллер-Брідж із серіалу «Флібег», який подекуди перекладають як «Погань». До речі, «Флібег» став і кращим комедійним серіалом року. А Фібі Уоллер-Брідж зіграла в ньому таки справжню «погань» — 30-річну мешканку Лондона, яка багато п'є, лихословить і зовсім не перебирає у статевих стосунках. Але ці людські вади подано в серіалі з гумором та іронією, а цинічна й легковажна, на перший погляд, героїня, зрештою, цілком серйозно замислюється про одвічні цінності: любов, добро, віру, сім'ю.

Загалом же телепремія «Еммі» є своєрідною підказкою для любителів телеісторій, які стрічки варто внести до свого глядацького «меню». Окрім вищезгаданих серіалів, на увагу заслуговують «Тілоохоронець», «Спадкоємці», «Втеча з тюрми Даннемора», «Ди-

Джоді Комер стала найкращою драматичною акторкою.

вовижна місіс Мейзел», «Брекзіт», «Озарк», «Розповідь служниці». Ці стрічки найчастіше номінувалися на «Еммі» та здобули нагороди в окремих номінаціях.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №106

По горизонталі:

1. Французький письменник і філософ, автор роману «Чума». 3. Ситуація у шахах, коли бідь-який хід погіршує ситуацію гравця. 9. Справжнє ім'я хірурга Вільчур, героя фільму Єжи Гофмана «Знахар». 10. Форма продажу, коли товар дістається власнику, який запропонує більшу ціну. 11. Найвищий ступінь, вершина, розквіт. 13. Невелика гора з округлою вершиною, поширена на Далекому Сході. 14. Характеристика Стецька із комедії Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці». 16. Титул феодалних правителів у деяких країнах Близького і Середнього Сходу. 17. Твердий футляр для фотоапаратури чи деяких музичних інструментів. 19. Чеський народний герой, продовжувач справи Яна Гуса. 21. Те, що обіцяв лишити після себе Людовик XV. 23. Місто на Київщині. 26. Український письменник-фантаст і дисидент, один із засновників Української гелісінської групи. 27. Незалежна перевірка діяльності фірми. 28. Політичне, наукове, філософське або військове вчення, теорія, система поглядів. 29. Вразливе місце Ахілла.

По вертикалі:

1. Стародавнє місто-держава у Північній Африці, зруйнування якого вимагав римський сенатор Марк Порцій Катон старший. 2. Керівник клану італійської мафії. 4. Радіоактивний елемент, який використовується в атомній промисловості. 5. Однооке чудовисько в

давньогрецькій міфології. 6. Безбарвний газ із різким запахом, що складається з азоту і водню, а у сполучі з водою утворює нашатирий спирт. 7. Німецький Іван. 8. Бог найбільшої річки Пелопонесу, син Океана й Теті, який закохався у німфу Аретусу. 12. Чоловік Марії, який став батьком Ісуса. 13. Названий гетьман Війська Запорозького, голова Козацької держави в Лівобережній Україні, герой роману Пантелеймона Куліша «Чорна рада». 15. Чоловічий аксесуар у вигляді кольорової стрічки на шії. 18. Екзотична квітка. 19. «Плавай, плавай, шабеліно! Вчися плавати! А я піду молод, молод... жінку шукати!» (Народна пісня). 20. Логічно виокремлений фрагмент тексту. 22. Підліток у часи Русі. 24. Трапеза між сніданком і вечерею. 25. Народний поет-імпровізатор і співець у казахів, киргизів та деяких інших середньоазійських народів.

Кросворд №104 від 18 вересня

Варка ВОНСОВИЧ

Якщо вам подобаються такі фільми, як «Білий Бім — чорне вухо» чи «Хатико», то й історія песика з притулку викличе у вас спазми в горлі. Ця зворушлива зустріч відбулася через роки, проте її щасливий кінець компенсує всі емоційні «збитки».

Передісторія була такою: маленька дівчинка Ніколь страшенно хотіла мати чотирилапого друга, тож бабуся на її 10-річчя подарувала їй цуценя померанського пуделя, якого онучка назвала Хлоєю. Та через чотири роки батько дівчинки влаштувався на таку роботу, що не міг тримати в хаті собаку. Хлоєю до-

БРАТИ НАШІ МЕНШІ

Зустріти друга у... притулку

Через роки хазяйка впізнала у бездомному собаці свого улюбленця дитинства

велоса віддати у Вашингтонський притулок для тварин. Можна тільки уявити, як Ніколь гірко було розлучатися зі своїм вірним другом...

Прошли роки, Ніколь виїхала заміж і стала пані Грімс, переїхала в Пенсильванію, створила сім'ю. Та якось їй на очі потрапив

пост у соцмережі, в якому йшлося про те, що один притулок для тварин шукає господаря для старенького собаки на кличку Хлоя. Щось торкнуло серце Ніколь, і вона вирішила взяти пса з притулку, ніби спокуюючи дитячу провинку перед своїм покинутим другом. Уже

вдома, «поспілкувавшись» із новим членом родини, молода жінка збагнула, що це і є її улюбленця Хлоя, з якою їх розлучила доля.

І як після цього не повірити, що щасливий закінчення трапляються не лише в голлівудських фільмах.

вдома, «поспілкувавшись» із новим членом родини, молода жінка збагнула, що це і є її улюбленця Хлоя, з якою їх розлучила доля.

І як після цього не повірити, що щасливий закінчення трапляються не лише в голлівудських фільмах.

ПОГОДА

25 вересня за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність, без опадів. Вітер східний, 5-10 м/с. Температура вночі +3...+8, удень +14...+16.

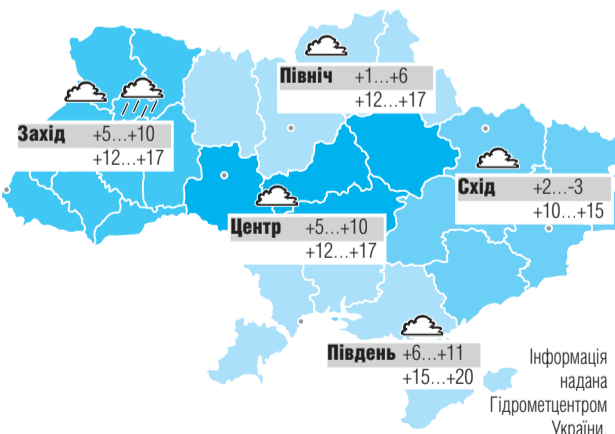
Миргород: без опадів. Уночі +2...+4, на поверхні ґрунту заморозки 0...-2, удень +12...+14.

Вінниця: без опадів. Уночі +7...+9, удень +17...+19.

Одеса: без опадів. Уночі +9...+11, удень +17...+19.

23 вересня температура води в **Чорному** та **Азовському морях** становила 15-18 градусів, у **Дніпрі** біля Києва — 15.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, дощ.
Трускавець: уночі +7...+9, удень +14...+16.
Моршин: уночі +7...+9, удень +14...+16.

ПРИКОЛИ

— Фімо, що ти їстимеш на вечерю?
— Поклади мені шматочок тієї білої риби.
— Але це не риба, а сало.
— Я тебе не питаю, як звать рибу.

— Яшо, любий, одягни шапку.
— Я в цій шапці як ідіот.
— Ти думаєш, річ у шапці?

— Дівчино, ви годину тому телефонували і сказали, що тільки

бампер пом'ятий. А тут дивлюся — це капот, дверцята і скло вибите.
— Так я поки доїхала...

— Якщо дивитися в книгу і бачиш фігу, що це означає?
— Це означає, що дружина знайшла-таки значку

Маленький Марік грав із хлопцями у дворі. Забігли за кут, він побачив, як тато цілує сусідку — тітку Дору, і подумки уявив, якого кольору в нього буде новий велосипед.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009106 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 543
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю (спільний номер) Тираж 86734